पेरकी समाज

माहिती, इतिहास आणि जनजागृती !

www.Perki.in

मराठवाडा विशेषांक

'समाजात विवाह करा ! समाजाला संघटित ठेवा !'
'समाजाचे खरे समाजसेवक बना ! !'

• संकलनकर्ता •

प्रकाश पारो गणपतराव गोविंदवार

ॲडमिन - पेरकी समाज बिजनेस ग्रुप

www.climatecooler.in

टिक टॉक चाय

Parlour Franchise Business

तिरंगा स्क्वेयर, सक्करदरा, नागपूर.

अमृततुल्य चाय पार्लर फ्रेन्चाईसी
बिजनेस द्वारा 14 से ज्यादा स्थानों पर
चाय पार्लर प्रोप्रा.दिपक मधुकर अंगलवार
द्वारा शुरू किया गया है।
चाय पार्लर फ्रेन्चाईसी के लिये संपर्क करे

मो. 8208463507

प्रोप्रा. दिपक मधुकर अंगलवार

अपनी फ्रेंचाइजी शुरु करें

फ्रेंचाइजी मॉडेल	स्थापित करना
मिनी	2,00,000/-
मैक्रो	5,50,000/-
प्रिमियम	10,00,000/-

14+	3+	90+
आउटलेट्स	शहर	प्रोडक्ट

फायनांस उपलब्ध है, संपर्क करें।

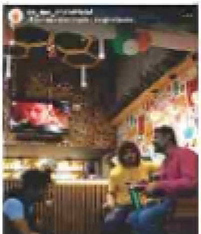

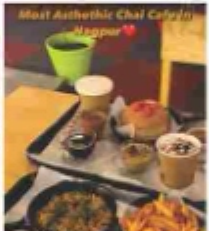

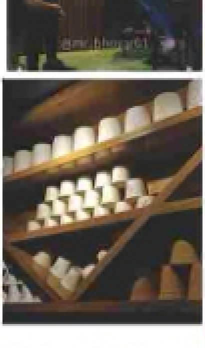

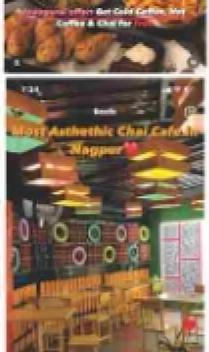

आपके खुद के ब्रॉंड के लिये चाय और स्नॅक्स बनाने की रेडीमेड सामग्री भी उपलब्ध है।

JUNGLE BOOK
farm and Sports Club
(AGRO TOURISM)
Nature, Comfort, and Tranquility Await
Special Features:
Birthday Parties
Kitty Parties
Marraige
School Picnic
Conference Meets
College Parties
Office Parties
Experience the perfect vacation
Vacation
HOLIDAY!
Best Travel
Best Trip
Venue: Wadgaon (Junglee) kelzar, Wardha road. Just 50 km from Nagpur zero miles sq and 25km from Wardha, Dist-Wardha
Prop. Suresh Burewar, 9518345952

कल्याणी ट्रॅव्हल्स
किशोर तामसेटवार
नक्षत्र कॉलोनी गणेश मंदीर के बाजू में, सावनेर
9850250442, 8329695611, 8856020442

BIO DATA

Name: Amit Damodhar Kale (Karrewar)
DOB- 07/02/1993
Height: 5'11
Education: M.Sc. Organic Chemistry, B.Ed. MH-SET Ph.D. (pursuing)
Work details: HOD and Assistant Professor in Chemistry
Dr. C. V. Raman Science College Sironcha
Father Name: Shri. Damodhar Bhojanna Kale
Occupation: Medical Officer (Retired)
Mother Name: Sau.Kanta Damodhar Kale
Occupation: Housewife
Home address: Manish Nagar Wani Dist- Yavatmal
Contact-
Dr.Damodhar Kale-9359821981,8788550772

Wedding Planner
Corporate event planning
Decoration
Personal event

We desi weddings
www.wedesiweddings.com

8964888925
wedesiweddingsjabalpur

Proprietor Lokesh Rajesh Malewar, Jabalpur

भारताचे संविधान

उद्देशिका

आम्ही, भारताचे लोक, भारताचे एक सार्वभौम
समाजवादी धर्मनिरपेक्ष लोकशाही गणराज्य घडवण्याचा
व त्याच्या सर्व नागरिकांस :

सामाजिक, आर्थिक व राजनैतिक **न्याय** ;
विचार, अभिव्यक्ती, विश्वास, श्रद्धा
व उपासना यांचे **स्वातंत्र्य** ;
दर्जाची व संधीची **समानता** ;
निश्चितपणे प्राप्त करून देण्याचा
आणि त्या सर्वांमध्ये व्यक्तीची प्रतिष्ठा
व राष्ट्राची एकता आणि एकात्मता
यांचे आश्वासन देणारी **बंधुता**
प्रवर्धित करण्याचा संकल्पपूर्वक निर्धार करून ;

आमच्या संविधानसभेत
आज दिनांक २६ नोव्हेंबर, १९४९ रोजी
याद्वारे हे संविधान अंगीकृत आणि अधिनियमित
करून स्वत:प्रत अर्पण करीत आहोत.

- डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

शहीदों की चिताओं पर लगेंगे हर बरस मेले,
वतन पर मरने वालों का यही बाकी निशां होगा

मानव जन्मात दोन प्रकारचे लोक येतात.
काहीं चांगलें करून नावे करतात. लोक त्यांना आठवतात.

दुसरे, अज्ञाताच्या अंधारात असंख्य लोक मरतात.
तुम्ही करोडपती, अब्जाधीश किंवा पदाअधिकारी ,
नेता असलात तरीही रस्त्यावरचा कुत्राही तुम्हाला ओळखत नाही.

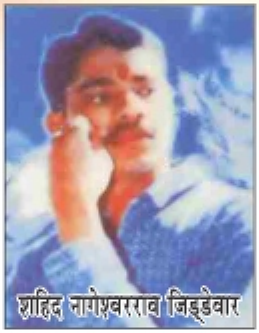
शहिद नागेश्वरराव जिड्डेवार

मानव जन्मात दोन प्रकारचे लोक येतात. खूप नावे कमवतात. चागलें काम करतात. लोक त्याला आठवतात. त्यापैकीच एक म्हणजे पांढरकवडा येथील अमर हुतात्मा नागेश्वर विठ्ठलराव जिद्देवार. जो सीमेवर गोळ्या खावून देशासाठी शहीद झाला.

त्याच पांढरकवडा स्मशानभूमीत त्यांचे छोटेसे पण सुंदर स्मारक बांधले आहे. ज्या ठिकाणी त्यांचे अंत्यसंस्कार करण्यात आले. त्यांचा जन्म 1967 मध्ये झाला आणि 24/1/1992 रोजी मृत्यू झाला. आज तो जिवंत असता तर तो माझ्या वयाचा, 57 वर्षांचा असता. 32 वर्षांपूर्वी देशसेवेत ते शहीद झाले. त्यांचे दुसरे स्मारकही पंचायत भवनात बांधले आहे. खुल्या सभागृहाला अमर शहीद नागेश्वर विठ्ठलराव जिद्देवार यांचे नाव देण्यात आले आहे.

पेरकी समाजाच्या दोन्ही लोकांचे स्मारक होण्याचे कारण देखील पदाधिकारी आणि समाज सेवक श्री मदन जी जिडेवार यांच्या काळात समाजाच्या संघटित प्रयत्नांमुळे आहे. त्यामुळे हुतात्मा नागेश्वर विठ्ठलराव जिद्देवार यांचे स्मारक बांधण्यात आले. त्यामुळे पेरकी समाजाने एकत्र येऊन काम करणे गरजेचे आहे.

पेरकी समाज बिजनेस ग्रुप देश के सभी शहिदों को अभिवादन करता है।

विनम्र आदरांजली अर्पित करता है

www.Perki.in

पेरकी समाज

माहिती, इतिहास आणि जनजागृती !

प्रकाशक
पेरकी समाज उद्योजिका प्रकाशन
प्लॉट नं. 96, मिलींद नगर,
बालाभाऊपेठ, नागपूर - 440017.

संकलनकर्ता
प्रकाश पारो गणपतराव गोविंदवार
प्लॉट नं. 96, मिलींद नगर,
बालाभाऊपेठ, नागपूर - 440017.
मो. 9096170712

तृतीय आवृत्ती
3000 प्रतियां
26 अक्तूबर 2025

मुद्रक
पंचशील ग्राफीक्स
137, मिलींद नगर, बालाभाऊपेठ,
नागपूर - 17. मो. 9822728026

किंमत
रूपये 100/-

व्यक्तिगत वितरण के लिये
संपादकीय अधिकार सुरक्षित है।

अनुक्रमणिका

प्रकरण 1 : संपादकीय प्रस्तावना 6
प्रकरण 2 : मराठवाडा येथील पेरकी/पेरकेवाड समाजाची स्थिती ! समस्या, संघर्ष आणि परिवर्तनाची दिशा ! 9
प्रकरण 3 : "पेरकी समाज : काल आणि आज" या ग्रंथाच्या अंतरंगात 17
प्रकरण 4 : पेरक्यांचे गोत्र 26
प्रकरण 5 : पेरकींना या भटक्या जमातीत स्थान 35
प्रकरण 6 : मुंबईतील पेरकी समाजाचे सामाजिक आणि आर्थिक मूल्यांकन ! 38
प्रकरण 7 : पांढरकवडा यवतमाल जिले चे टाकळी, पाटणबोरी, देमाडदेवी, गवारा आणि चणाखा गावातील वैभवशाली पेरकी समाज !! .. 40
प्रकरण 8 : कामठीचा पेरकी समाज : थाग्यांपासून समृद्धीची यशोगाथा ! 41
प्रकरण 9 : झाडी पट्टीचा पेरकी समाज 42
प्रकरण 10 : निरोगी जीवनाचा मंत्र : व्यायाम, खेळ आणि आरोग्य लेखापरीक्षण आवश्यक आहे ! 43
प्रकरण 11 : राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे बालकांवरील संस्कारातील अमूल्य योगदान ! 44

प्रस्तावना

पेरकी समाज : ज्ञान, वारसा आणि जनजागृति ची चळवळ !

प्रिय पेरकी बांधवांनो, नमस्कार !

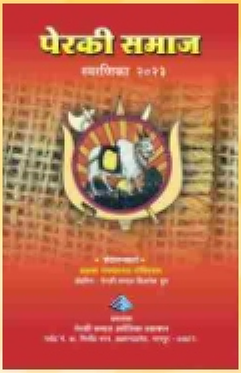

पेरकी समाजाला समर्पित असलेल्या या साहित्यिक प्रवासाचे हे तिसरे वर्ष आहे. मागील दोन वर्षांत, 'पेरकी समाज पत्रिका'ने 2023 मध्ये समाजाच्या इतिहास आणि वर्तमानकाळाची माहिती दिली. तर 2024 मध्ये महिला उद्योजकतेवर विशेष लक्ष केंद्रित केले, ज्यामध्ये व्यवसाय करणाऱ्या महिलांची माहिती समाविष्ट होती.

या वर्षी, दोन महत्त्वाच्या पुस्तकांच्या प्रकाशनासह ही मोहीम एका नव्या शिखरावर पोहोचत आहे.

पहिली पुस्तक पेरकी समाजात वाढत असलेल्या आंतरजातीय विवाहाविरुद्ध जागरूकता निर्माण करण्यावर आधारित आहे.

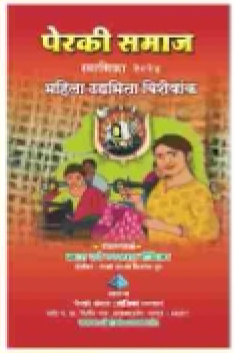

तर दुसरी, मराठवाडा विशेषांक आहे. पेरकी समाजाचे सर्वोत्तम सर्वश्रेष्ठ समाज सेवक सेवानिवृत्त शिक्षक श्री. अशोक अंगुलवार यांच्या लेखणीतून मराठवाड्यातील नांदेड जिल्ह्यात राहणाऱ्या पेरकी समाजाची वास्तविकता दर्शवते.

तसेच, पेरकी समाजाचे महान ज्येष्ठ साहित्यकार डॉ. राम बोडेवार यांनी समाजाचा इतिहास आणि वर्तमानाचे सखोल विश्लेषण सादर केले आहे.

'मी या दोन्ही पुस्तकांसाठी लेख लिहिणाऱ्या लेखकांचेही आभार आणि कृतज्ञता व्यक्त करतो.'

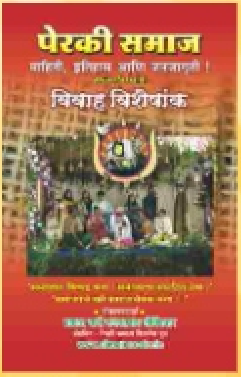

या प्रकाशनांचा मुख्य उद्देश विवाह, सामाजिक इतिहास आणि सध्याच्या आव्हानांच्या संदर्भात समाजात व्यापक जनजागृती करणे हा आहे.

युवा पिढी आणि ऐतिहासिक ज्ञानाची उणीव

आजच्या युवा पिढीमध्ये पेरकी समाजाच्या मूलभूत माहितीचा अभाव असणे चिंताजनक आहे. नागपूर येथील आरोग्य तपासणी शिबिरात डॉक्टरांशी झालेल्या संवादातून हे स्पष्ट

झाले की, सुशिक्षित वर्गालाही समाजाचा पारंपारिक व्यवसाय, उत्पत्तीचे ठिकाण आणि सांस्कृतिक वारसा यांसारख्या मूलभूत गोष्टींची माहिती नव्हती.

पेरकी समाजाचे नाव त्यांच्या पारंपरिक व्यवसायामुळे–ताग (जूट/पटसन) ची शेती आणि त्यापासून बनवलेल्या वस्तूंचा व्यापार–मिळाले. प्राचीन काळी, हा समाज नद्यांच्या काठी वस्ती करून राहत असे (मुख्यतः महाराष्ट्र आणि आंध्र प्रदेशात), कारण ताग पाण्यात भिजवून ठेवावा लागत असे.

'पेरकी समाज बिझनेस ग्रुप'ने प्रकाशित केलेल्या चार पुस्तकांचा उद्देश हेच ऐतिहासिक आणि सामाजिक ज्ञान युवा पिढीपर्यंत पोहोचवणे आहे, ज्यात त्यांना काही अंशी यश मिळाले आहे. केवळ चर्चांना महत्त्व देणाऱ्या लोकांच्या विरोधानंतरही, व्हॉट्सॲप संदेशांच्या माध्यमातून उपयुक्त माहितीचा प्रसार हे एक प्रभावी माध्यम ठरत आहे.

आवश्यक सेवा कार्य आणि सामाजिक आव्हाने !

हा संपादकीय लेख दोन महत्त्वाच्या विषयांवर लक्ष केंद्रित करतोः पेरकी समाजाला कोणत्या सेवांची नितांत गरज आहे आणि आंतरजातीय विवाहामुळे कमी होत चाललेल्या मुलींच्या संख्येवर उपाययोजना व आवश्यक जनजागृती.

समाजाला संघटित ठेवण्यासाठी स्थानिक वस्त्या आणि गावांमध्ये लहान सांस्कृतिक आणि धार्मिक कार्यक्रमांची सातत्यपूर्ण आवश्यकता आहे. त्याचबरोबर, वेबसाईट, फेसबुक आणि व्हॉट्सॲपसारख्या सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्मचा वापर करून समाजातील तरुण आणि वृद्धांना जोडणे ही काळाची गरज आहे.

संघटनात्मक उपक्रम आणि भविष्यातील योजना !

'पेरकी समाज बिझनेस ग्रुप' ने गेल्या दोन वर्षांत एक हजाराहून अधिक व्यावसायिकांना एकत्र आणले आहे.

याच गटाने डॉक्टरांचा एक मोठा व्हॉट्सॲप ग्रुप तयार केला आहे, ज्याचा दुहेरी उद्देश समाजातील डॉक्टरांमध्ये विवाह संबंधांना प्रोत्साहन देणे आणि नागपूरमध्ये मल्टीस्पेशलिटी रुग्णालय सुरू करणे हा आहे.

शहरांतील व ग्रामीण भागातील समाज जोडला जावा यासाठी भविष्यात मोठ्या गावांमध्ये आरोग्य, कृषी आणि आर्थिक विषयांवर कार्यक्रम आयोजित करण्याची

समूहाची योजना आहे.

आर्थिक उपक्रम सुरू करून गावांमधील पेरकी समाजाला सक्षम आणि स्वावलंबी बनवणे हे देखील एक महत्त्वाचे उद्दिष्ट आहे. जरी बहुतांश समाज आता मध्यमवर्गात आला असला तरी, विदर्भ आणि मराठवाड्यातील काही दारिद्र्य रेषेखालील लोकांना आर्थिकदृष्ट्या संपन्न बनवण्याचा प्रयत्न सुरू आहे.

सध्या, जनजागृतीचे सोपे कार्य (सोशल मीडिया आणि पत्रिका) केले जात आहे. समविचारी लोक आणि आर्थिक योगदान देणाऱ्यांची संख्या वाढल्यावर गावोगावी छोटे कार्यक्रम घेणे यांसारखी कठीण कामे हाती घेतली जातील.

आर्थिक सहकार्य आणि समाजाची एकजूट !

समाजाच्या विकासात आर्थिक सहयोग अत्यंत महत्त्वाचा आहे. मी त्या मूठभर उदार आणि सेवाभावी व्यक्तींचे मनःपूर्वक आभार मानतात, ज्यांच्या जाहिराती आणि आर्थिक योगदानातून पत्रिका प्रकाशन आणि इतर कल्याणकारी कार्ये शक्य झाली आहेत. त्यांनी पैसा किंवा वेळेची पर्वा न करता उदार मनाने सहकार्य केले आहे.

पेरकी समाजाला अशाच समर्पित आणि सद्भावना जपणाऱ्या लोकांची आवश्यकता आहे, ज्यांच्या आर्थिक नियोजन आणि सहकार्याने समाजात मोठा बदल घडवता येईल. समस्त पेरकी समाज, पेरकी समाज बिजनेस ग्रुप या निःस्वार्थ दात्यांचा सदैव ऋणी राहील.

द्वारा : **प्रकाश पारो गणपतराव गोविन्दवार**
मुख्य एडमिन पेरकी समाज बिजनेस ग्रुप
मुख्य एडमिन पेरकी समाज हेल्थ सर्विसेज वाट्स अप ग्रुप
www.Climatecooler.in
www.Perki.in
96, मिलींदनगर वैशाली नगर नागपुर
मोबाइल - 9096170712

मराठवाडा येथील पेरकी/पेरकेवाड समाजाची स्थिती ! समस्या, संघर्ष आणि परिवर्तनाची दिशा !

- अशोक रामजी अनगुलवार
ता. हिमायतनगर जि.नांदेड.
मोबाइल नंबर 94212 94370

मराठवाडा, जो 1948 नंतर निजामाच्या गुलामगिरीतून मुक्त होऊन स्वतंत्र भारतात विलीन झाला, येथे पेरकी/पेरकेवाड समाज प्रामुख्याने नांदेड जिल्ह्यात (भोकर, बिलोली, मुखेड, हिमायतनगर, हदगाव ,नायगाव) सुमारे 27 गावांमध्ये स्थिरावलेला आहे. भोकर तालुक्यात नागापूर, पोमनाळा, जाकापूर ,रायखोड, हळद, बेंबर अशी गावे आहेत. 40-60 टक्के लोकसंख्या पेरकी असून सरपंच,चेअरमन, पोलीस पाटील समाज बांधवच आहेत.

बिलोली तालुक्यात प्रत्येक गावात 45-60 टक्के समाज असून बहुसंख्य गावात सरपंच,चेअरमन, पोलीस पाटील आपल्याच समाजाचे आहेत. कोल्हेबोरगाव येथील कै. बाबाराव एम्बंडवार हे माजी जि.प. अध्यक्ष होते.ते संपूर्ण जिल्हा व महाराष्ट्रात राजकीय दबदबा निर्माण केला होता. सावळी,बामनी,चिंचाळा,लोहगाव, बेळकोणीचे येथील कै. साहेबराव पाटील बुद्धेवार हे संपूर्ण तालुका व जिल्ह्याला परिचित होते., तळणी,गागलेगाव, कुंभारगाव, गावे आहेत.

मुखेड तालुक्यात प्रापर मुखेड, शिकारा ही दोनच गावे असून तालुका मुखेड येथे नगरसेवक मागील 20 वर्षापासून आपलाच आहे. मराठवाडा विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु कै. नागनाथ कोतापल्ले हे पेरकी समाजाचे होते. ते सर्व महारार्ष्टाला परिचित लेखक,साहित्यिक होते.तर शिकारा येथे आपला समाज अल्पसंख्यांक आहे.

हिमायतनगर तालुक्यात सवना ज. आंदेगाव, टेंभी, ही तिन गावे असून तिन्ही गावात सरपंच,चेअरमन,पोलीस पाटील आपलेच आहेत. हदगाव तालुक्यात भानेगाव, घोगरी,धानोरा,उमरी,तामसा अशी गावे आहेत. येथे ही बहुसंख्य पदाधिकारी आपलेच आहेत. नायगाव तालुक्यात नरशी, पाटोदा, गंगनबीड, ही गावे असून पाटोदा व गंगनबीड येथे समाजाचे सरपंच, चेअरमन आहेत.

1. सामाजिक आणि शैक्षणिक स्थिती !

● **जनसंख्या :** मराठवाड्यात या समाजाची एकूण संख्या 16-18 हजारांच्या आत आहे.

● **साक्षरता:** दहावी-बारावीपर्यंतचे साक्षरतेचे प्रमाण 70% असून, पदवी आणि पुढील शिक्षण घेतलेल्यांचे प्रमाण 30% आहे.

● विशेष चिंतेची बाब म्हणजे महिला साक्षरतेचे प्रमाण 40-50% च्या आत आहे.

● **प्रगतीची बाजू :** सध्या समाजातील मुले स्पर्धा परीक्षांमध्ये यशस्वी होत आहेत. डॉक्टर, इंजिनिअर, शिक्षक, पोलीस, तलाठी आणि अन्य क्षेत्रांत मुले भरारी घेत आहेत. नांदेड जिल्ह्यात लहान, मोठे कर्मचारी संख्या 400-500 च्या आसपास आहे.

मागासलेपण : असे असले तरी, समाज आजही आर्थिक, सामाजिक, राजकीय, शैक्षणिक आणि सांस्कृतिकदृष्ट्या मागास आहे.

● **मूळ कारण :** पेरकी/पेरकेवाड समाजाचा मूळ व्यवसाय शेती आहे आणि शिक्षणाकडे झालेले दुर्लक्ष या मागासलेपणाचे मूळ कारण आहे. आजही शेतकरी-शेतमजूर पालक पाल्यांच्या शिक्षणाकडे पुरेसे लक्ष देत नाहीत.

नोकरीतील जीवघेणी स्पर्धा, दर्जेदार शिक्षणाचा अभाव, आणि 'शिक्षण म्हणजे फक्त नोकरी' हा बहुसंख्य पालकांचा गैरसमज, शिक्षणाच्या अभावामुळे प्रगतीत अडथळा निर्माण करतो.

2. आर्थिक आणि राजकीय स्थिती !

व्यवसाय आणि उत्पन्नाचे स्रोत !

शेती : मूळ व्यवसाय असून, भाऊहिश्शामुळे जमिनीचे तुकडे होऊन 80% शेतकरी अल्पभूधारक झाले आहेत. त्यामुळे गरीबी वाढलेली आहे.

स्थलांतर : अल्पभूधारक शेतकरी आणि भूमिहीन समाज बांधव रोजगार आणि पोटापाण्यासाठी मोठ्या शहरांत स्थलांतरित झाले आहेत.

● **प्रगती :** मागील 30-40 वर्षांत शिक्षणातून परिवर्तन झाले असले तरी, शेती, व्यवसाय, उद्योग, नोकरी, राजकारण यांत मोजक्याच 10% लोकांनी प्रगती केली आहे. ग्रामीण भागातील 80 ते 90% समाजाची आर्थिक, सामाजिक, शैक्षणिक परिस्थिती अजूनही सुधारलेली नाही. ग्रामिण पेरकी जनता विकासा पासून कोसो दूर आहे.

● **राजकीय परिस्थिती :** ग्रामीण व शहरी भागात समाजात गट, तट, राजकारण शिरल्याने परिवर्तनवादी, चारित्र्यवान, विद्वान, प्रामाणिक माणसे बाजूला फेकली जात आहेत. सध्या व्यसनाधीन, लबाड, दिखाऊ, वाद वाढवणाऱ्या लोकांचे वर्चस्व दिसत आहे. पूर्वी विद्वान सर्वत्र पुजते असे होते, पण आज सर्वत्र धनवान पूजले जातात, ही वास्तविक स्थिती आहे.

3. अनिष्ठ प्रथा आणि सामाजिक समस्या !

● **धार्मिक चालीरीती व अंधश्रद्धा:** धार्मिक चालीरीती, परंपरा आणि अनिष्ठ प्रथा ग्रामीण भागात मोठ्या प्रमाणात, तर शहरी भागात काही प्रमाणात दिसतात.

उदाहरणे : नवस, मुला-मुलींच्या जावळाच्या कार्यक्रमात बकऱ्याचा बळी देणे, कंदोरीत बकरे कापणे (20-25 हजार खर्च).

● **अंधश्रद्धा :** भूत, खेत, भानामती, करणी, अंगात देवी येणे यावर विश्वास अधिक असल्याने अंधश्रद्धा वाढत आहे. रुग्णांना वैद्यकीय सेवा देण्याऐवजी मांत्रिक, तांत्रिक, बुवा यांच्यावर काही समाजबांधवांचा विश्वास आहे.

● **भेदभाव :** आजही काही समाज बांधव मुलगा-मुलगी भेदभाव करतात, विशेषतः निरक्षर कुटुंबात मुलीला दुय्यम वागणूक दिली जाते. महात्मा फुले यांचे वचन 'विद्येविना मती गेली... एवढा अनर्थ एका अविद्येने केले' हे या समाजाला लागू होते.

● **व्यसनाधीनता :** समाजातील तरुणांमध्ये वाढती व्यसनाधीनता ही देखील एक मोठी समस्या व चिंतेची बाब आहे.

4. विवाह आणि घटस्फोट : वाढती चिंता !

विवाह हा एक संस्कार आणि कुटुंब हे संस्कार केंद्र आहे. विवाहानंतर वधू-वरात प्रेम आणि विश्वास दृढ होणे आवश्यक आहे.तरच कुटूंब सूखी राहू शकते.

● **बाल विवाह** : मराठवाड्यात, विशेषतः नांदेड जिल्ह्यात, ग्रामीण भागात आजही मोठ्या प्रमाणात बालविवाह (16 ते 18 वर्षांखालील) केले जातात, ज्याचे प्रमाण 60% पर्यंत आहे.

● मुलींच्या विवाहाचे वय 20 ते 25 वर्षांच्या आत 40% असून, मुलांचे विवाहाचे वय 24 ते 30 वर्षांच्या आत आहे.

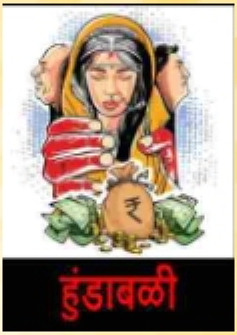

● **हुंडा पद्धती** : मराठवाड्यात हुंडा पद्धत वाढत आहे. गरीब कुटुंबात 3 लाखां पासून श्रीमंत कुटुंबात 20 लाखांपर्यंत रोख हुंडा आणि सोने घेतले जात आहे.

● नोकरी, शेती, प्रॉपर्टी असलेल्या कुटुंबात मुलगी देण्यासाठी मुलीच्या पालकात स्पर्धा लागते, ज्यामुळे ऐपत नसलेले पालक कर्जबाजारी होतात.

● लगनतील अवास्तव खर्च (अनिष्ठ प्रथा) टाळून मुलीला उच्च शिक्षण देऊन स्वावलंबी करणे गरजेचे आहे.मुलगी शिकली ,स्वालंबी झाली तर हुंडा द्यावा लागत नाही. मुलगी शिकली तर अख्य कुटूंब साक्षर होईल, ज्ञान आणि संस्कार नव्या पिढीला मिळेल. मुलीच्या पालकांनी मुलीच्या हुंड्याची रक्कम शिक्षणावर खर्च केली तर हुंडा द्यावा लागणार नाही,

● **महिलांचे आरोग्य** : सशक्त नारी, सुखी परिवार. आरोग्य धन संपदा हे पेरकी ग्रामिण पेरकी महिला मध्ये दिसत नाही. कुटूंबाचा केंद्र बिंदू स्त्री आहे. ग्रामिण महिला आरोग्याच्या बाबतीत जागरुक नाहीत. ग्रामीण भागातील महिलांना शेतीत काबाडकष्ट करावे लागते. अल्प वयात लग्न, उपवास, सकस आहाराचा अभाव यामुळे बहुतांश महिला कुपोषित होतात, ज्यामुळे तरुणपणातच त्या वयस्क दिसू लागतात.

● **आंतरजातीय विवाह** : पेरकी/पेरकेवाड समाजात पाच ते सात आंतरजातीय विवाह झाले आहेत, ही समाजासाठी गंभीर बाब आहे. वासनांध भावनेतून झालेल्या प्रेमविवाहात पुढे कौटुंबिक वाद आणि मतभेद वाढल्यास पालक व आप्तेष्ट अलिप्त राहतात. परिणामी प्रेम विवाह टिकत नाहीत.

● पालकांनी मुला-मुलींच्या शिक्षणादरम्यान योग्य संस्कार, व चांगले आदर्श ठेवले पाहिजेत. कुटूंब हे संस्काराचे विद्यापिठ आहे. मुलीच्या मैत्रीणी, संगत, मोबाईल वापर यावर लक्ष ठेवणे आवश्यक आहे.

● **घटस्फोटाचे वाढते प्रमाण !**

● **कारणे :** बालवयात/अपरिपक्व वयात पालकांच्या दबावाने झालेले लग्न, शारीरिक-बौद्धिक अपरिपक्वता, गैरसमजूतीतून शाब्दिक खटके, इगो दुखावला जाणे, रक्तसंबंधातील रोटीबेटी व्यवहार (उदा. मामाची मुलगी, आत्याच्या मुलाला मुलगी देणे) यामुळे दुरावलेले संबंध.

● **परिणाम :** दरवर्षी नांदेड जिल्ह्यात पाच ते सात घटस्फोट होतात. घटस्फोटासाठी समाजातील पंच मुलीच्या वडिलांना हुंडा, दिलेले सामान, लग्न खर्च रोख स्वरूपात मुलाच्या वडिलांकडून घेतात. व मुलीच्या वडिलाला देतात. मागील दोन वर्षांत दुप्पट हुंडा घेतलेली उदाहरणे आहेत. घटस्फोटीत मुलीला पुन्हा लग्न करणे (गंधर्व लग्न) अवघड होते.

● **उपाय :** घटस्फोट टाळण्यासाठी मुलगा-मुलीच्या पसंतीने लग्न करावे आणि पालकांनी आपल्या पाल्यांना समजावून सांगून दोन कुटुंबात एकोपा, सन्हे आणि विश्वास वाढवण्यासाठी प्रयत्न करावेत.

5. समाजातील आदर्श आणि कर्तृत्ववान व्यक्ती

समाजातील 5-10% लोकांनी शिक्षण घेऊन नोकरी, व्यवसाय, उद्योग, सुधारित शेती करून आर्थिक परिस्थिती सुधारली आहे.

| शेती क्षेत्र | प्रमुख व्यक्ती (उदाहरणे) |

शेती (सुधारित)

विश्वांबर कंदलवाड, गंगाधर पाटील शानमवाड, शेषेराव बच्चेवार, दताज्य गटकपवाड, संतोष अनगुलवार, प्रकाश दासरवाड, रामचंद्र बादेवाड, इंजि. गंगाधरराव लिंगनवार, साईनाथ मोंडेवाड कामाजी दासरवाड,बालाजी शेंडगे, शिवाजी दासरवाड, संतराम दासरवाड,

राजकारणातील जूण्या काळातील राजकीय व सामाजिक क्षेत्रात अग्रगण्य कै. बाबारावजी एम्बंडवार (माजी जि. प. अध्यक्ष, समाजाचे पितामह), जिल्हात परिचित पोलीस पाटील, कै साहेबराव पाटील बोळकोणीकर, कै. माजी सरपंच माधवराव मुरशटवार, सामाजिक कार्यकर्ते नागोराव अंकतवार, माजी सरपंच कै. शिवराम बुद्धेवाड, माजी सरपंच विश्वनाथ बुद्धेवाड, माजी सरपंच नारायण शिंगनवाड, माजी

सरपंच लक्ष्मण पाटील गोपेवाड, माजी पोलीस पाटील कै. संभाजी गोपेवाड, कै माजी पो.पाटील रामजी बुटनवाड रायखोडकर, कै. परसराम मास्तर अनगुलवार माजी चेअरमन रुख्माजी बेरदेवाड, माजी चेअरमन रामजी पिंगलवाड, राजकारणातील नेते यात माजी सरपंच कै. लक्ष्मणराव अनगुलवार ,मुखेड येथील माजी नगरसेवक विजय कोत्तापल्ले, माजी नगरसेवक पवन शिंगटवार हे होत.

नारायणराव कंदमवार हे क्रिडाक्षेत्रात मुंबई, ठाणे, लंडन येथे जेष्ठ नागरिक मॅराथान स्पर्धेत अनेक बक्षीस पटकावली आहेत. त्यांचे वय 74 असून ही आज 20 किमी रनिंग करतात हे विशेष आहे. त्यांचा आदर्श तरुणाने घ्यावा.

शैक्षणिक क्षेत्रात व सामाजिक क्षेत्रात जून्या काळात कै.विद्‌यार्थीप्रिय शिक्षक कोंडबाजी शिंगनवाड, सेवानिवृत मुख्याध्यापक एन.के. अक्कलवाड(85 वर्ष वय) नव्यापिढीतील जिल्ह्यातील नेते जिल्हातील आदर्श ग्रामपंचायत करणारे बालाजी शानमवाड (उपसभापती, भोकर मार्केट कमिटी), माजी उपसभापती सुरेश बिलेवाड, माजी प.स. सभापती बाबुराव गोपतवाड, मार्केट कमेटी उपसभापती आबाराव संगनोड , भोकर तालुका उबाठा ता. अध्यक्ष संतोष आलेवाड, बिलोली तालुका उबाठा अध्यक्ष सुनिल एम्बंडवार, सरपंच संजय मुंडकर, मार्केट कमेटी माजी सभापती परमेश्वर गोपतवाड, चेअरमन रामराव शिंगनवाड, माजी सरपंच बालाजी पिंगलवाड, माजी सरपंच बालाजी शेंडगे, सरपंच चंद्रकांत नागमोड, सरपंच शंकर पाटील, माजी सरपंच साईनाथ अंकतवार, आनंद मुतनेपाड, नवनियुत्त पोलीस पाटील पोमनाळा भागवत बच्चेवार,सवना पोलीस पाटील माधव अनगुलवार, रायखोड पोलीस पाटील मारोती बच्चेवार,टेंभी पोलीस पाटील मिरा गोविंद बुद्धेवार,सह अनेक आजीमाजी सरपंच व चेअरमन आहेत.

शिक्षण (आदर्श)

प्रा. दत्तात्रय आलेवाड, सेवानिवृत्त मुख्याध्यापक अशोक अनगुलवार, सुनील मंचलवाड, राष्ट्रपती पुरस्कार प्राप्त संभाजी आलेवाड, तेजेराव बुद्धेवार,बालाजी कंदलवाड, आबाराव संगणनोड,अशोक शिंगनवाड, आहेत. पेरकी / पेरकेवाड समाजात तळमळीचे सामाजिक क्षेत्रातील कार्यकर्ते गोविंदराव उल्लेवाड, अशोक अनगुलवार, आबाराव संगनोड,गजानन तिप्पनवार, दिलीप अनगुलवार, माधवराव बुद्धेवार, विश्वांबर कंदलवार, राजेश शिंगनवाड, बालाजी सुब्बनवाड, राजेशजी डाकेवाड, ॲड. सुरेशजी

पनन्सवाड, पवन शिंगटवार,गंगाधरराव बादेवाड, साईनाथ अंकतवार, माजी सरपंच दताज्य दासरवाड, किशनराव अनगुलवार, प्रकाश बच्चेवार, मारोती बेरदेवाड, प्रा.बंटी बादेवाड, सेवानिवृत मुख्याध्यापक केशव पिंगलवाड, सेवानिवृत माध्यमिक शिक्षक संभाजी अक्कलवाड,मसनाजी सुब्बनवाड, शंकर गालेवाड, आदीसह होते.

नोकरी (उच्च पद) !

आयटीआय प्राचार्य विश्वांबर कंदलवाड, प्रा.डॉ. जमन अनगुलवार (नेट/पीएचडी), प्रा.डॉ. गजानन कोतापल्ले नेट/ पिएचडी , सेट उतिर्ण प्रोफेसर सुजाता सागर संदवलवार (अनगुलवार) उपशिक्षणाधिकारी माधव चिंतमवाड, प्रा.दिगांबर बादेवाड,प्रा. दताज्य बिल्लेवाड,प्रा. आनंद कोतापल्ले, प्रा. रमेश बिल्लेवाड, मुख्याध्यापक संदिप गेटकेवार, प्रा. यादव पनन्सवाड.

मुख्याध्यापिका स्वाती सुनिल एम्बंडवार,प्राचार्य स्वपिन्ल बादेवाड, प्रा. गजानन गोपतवाड,पोलीस उपनिरीक्षक राजेश डाकेवाड, पो. नि. नरसिंग मुतनेपाड, पो.नि. लक्ष्मी डाकेवाड, पो.नि. ज्ञानेश्वर एम्बंडवार, वैद्यकीय क्षेजत डॉ. प्रदिप संगनोड,डॉ. अश्लेषा संगनोड, डॉ. प्रकाश कंदलवाड पाटोदेकर, विधीक्षेजत सुरेश पनन्सवाड, बॅक मॅनेजर सतिश मंचलवार.

बॅकींग क्षेजत शिंगापूर येथे संतोष एम्बंडवार, मॅनेजर सचिन बुद्धेवार , बॅक मॅनेजर लक्ष्मण गोपतवाड ,इंजि. भास्कार बुद्धेवार, इंजि. श्रीनिवास बुद्धेवार,इंजि.सुनिल बेरदेवाड,इंजि. विवेक अनगुलवार, कृषिकंपनी अधिकारी परमेश्वर कटकमवाड, फॉर्मिस्ट श्रीकांत संगनोड, इंजि. धनजंय गोपतवाड,इंजि, योगेश बुद्धेवार, इंजि.शितल सतीश मंचलवार ,इंजि.जयश्री भास्कार बुद्धेवार इंजि. सिमा श्रीनिवास बुद्धेवार , इंजि. सोनल एम्बंडवार, इंजि.सुरज बुद्धेवार.

विज वितरण कंपनी इंजि. अरुण कंदलवाड, मंजलय कक्ष अधिकारी ज्ञानेश्वर गोपतवाड, कक्षअधिकारी गजानन आलेवाड, इंजि. विजय पनन्सवाड, इंजि. यादव पनन्सवाड, इंजि. महेश अक्कलवार, आदीसह बहुसंख्य शिक्षक, प्राध्यापक,तलाठी, पोलीस, ग्रामसेवक आदी शासकीय, निमशासकीय सेवेत आहेत.

व्यवसाय / उद्योग !

गोविंदराव उल्लेवाड, माधवराव मुरशेटवार, दिनेशजी दुमनवार, राजेश कंदमवार, गजानन तिप्पनवार, जगन पाटील बुटनवाड, संतोष आलेवाड ,मोतीराम

बिल्लेवाड, बाबुराव मंचलवाड, गणेश बिल्लेवाड.

विदर्भातील तळमळीचे निःस्वार्थी,कोणत्याही पदाची अपेक्षा न करता समाजासाठी रात्रनदिन सेवा देणारे प्रकाशजी गोविंदवार, समाजप्रबोधनकार डॉ. राम बोड्डेवार हे मराठवाड्याच्या चिरस्मरणात आहेत.

प्रकाशजी गोविंदवार हे उद्योजक व स्वखर्चाने विविध विषय घेवून दरवर्षी साहित्यातून प्रबोधन, व विदर्भ,मराठवाडा याला जोडून समाजहित व विकासाला जपणारे बहुआयामी व्यक्तीमहत्व आहे. त्यांच्या सेवेला व कार्याला सलाम!

लेखकाचा परिचय - द्वारा प्रकाश पारो गणपतराव गोविंदवार, नागपूर

- नाव : अशोक रामजी अनगुलवार.
- निवासी : ता. हिमायतनगर, जिल्हानांदेड
- कार्य : सेवानिवृत्त मुख्याध्यापक. 34 वर्षे नोकरी करताना त्यांनी पेरकी/पेरकेवाड समाजाच्या विविध कार्यक्रमातून समाज प्रबोधन केले.
- सामाजिक भूमिका : मराठवाडा पेरकी/पेरकेवाड समाज संघटनेत संचालक, लेखक, वक्ते आणि दैनिक लोकमतचे पत्रकार आहेत.
- पुरस्कार : नांदेड जि. प.चा जिल्हा गुरुगौरव पुरस्कार,सत्यप्रभा वृतपत्रलेखन पुरस्कार माजी मुख्यमंत्री अशोकराव चव्हाण ,माजी शिक्षणमंत्री वसंत पुरके यांच्या हस्ते सत्कार. लोकमत समुहात माजी मंत्री राजेद्र दर्डा हस्ते पुरस्कार
- विशेष कार्य : सेवाकाळात अनेक समाजबांधवांना नोकरी मिळवून दिली, 10-12 विवाह जुळवून दिले आणि डॉ. राम बोड्डेवार यांच्या पुस्तकासाठी माहिती गोळा करण्यात सहकार्य केले.
- सध्याचे कार्य : ते भोकर येथील 26 ऑक्टोबरच्या समाजाच्या मेळाव्याचे दानशूर आयोजक शासकीय गुतेदार गोविंदराव उल्लेवाड यांच्या नियोजन समिती मध्ये अशोक अनगुलवार, सहायक पो.नि. राजेश डाकेवाड, विधीतज्ज्ञ सुरेश पनन्सवाड, माध्यमिक शिक्षक बालाजी सुब्बनवाड, सोशलमिडीया प्रमुख राजू शिंगनवाड यांचा सक्रिय सहभाग आहे.

अशोकराव अनगुलवार हे सामाजिक बांधिलकीला प्राधान्य देऊन समाजहितासाठी मनापासून काम करणारे आहेत. अशोक अनगुलवार हे तालुका व जिल्ह्यात शैक्षणिक क्षेत्रत परिचित आहेत. सध्या पत्रकार म्हणून लोकमतला काम करित असतात. लेखकः अशोक रामजी अनगुलवार ता. हिमायतनगर जि.नांदेड.

''पेरकी समाज : काल आणि आज''
या ग्रंथाच्या अंतरंगात

- डॉ. राम बोडेवार, नागपूर
9420300139

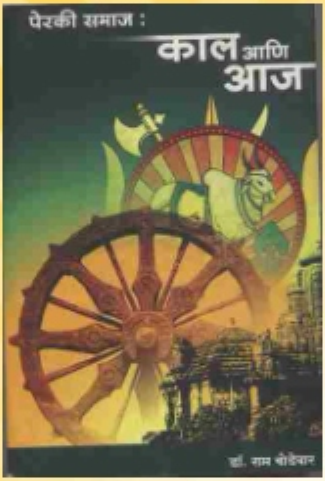

'पेरकी समाजः काल आणि आज' या ग्रंथ प्रकाशनाला (2008) सुमारे पंधरा वर्ष लोटले आहेत. या पंधरा वर्षाच्या कालावधीत समाजातील अनेकांनी सामाजिक-आर्थिक आणि शैक्षणिक दृष्ट्या महनीय प्रगती साधल्याचे दिसते. विशेषतः शैक्षणिक दृष्ट्या समाजातील अनेक तरूणांनी चांगली प्रगती केलेली आहे. पूर्वी उच्च शिक्षितांची संख्या बोटावर मोजण्या इतकीच होती. मात्र गेल्या दहा-पंधरा वर्षाच्या कालावधी मध्ये डॉक्टर्स, इंजिनिअर्स आणि प्रशासकीय सेवेतही चांगल्या हुद्यावर आपल्या समाजातील तरूणांनी आपला शिक्का उमटविण्यास सुरूवात केली आहे. विशेष म्हणजे तरूणीनीही यात नेत्रदीपक यश मिळविले आहे. शिक्षणाने त्याच्या राहणीमानात लक्षणीय बदल झालेला दिसतो. त्यांची भरारी परदेशातही यश मिळविण्याच्या दिशेने होत आहे. हे आपल्या समाजाच्या कौटुंबिक आणि सामाजिक दृष्टीने अत्यंत 'समाधान आणि अभिमानाची बाब आहे.

ग्रंथ निर्मिती आधी माहिती मिळविण्यासाठी मी, जी भटंकती केली, तेव्हाच्या समाजात आणि आताच्या समाजात शैक्षणिक-सामाजिक दृष्ट्या खूप सकारात्मक बदल दिसतो, मात्र 'तुलनेने हा बदल समाजाच्या सर्वस्तरापर्यंत पोहचलेला दिसत नाही. त्यात आर्थिक आणि शैक्षणिक विषमता ठळकपणे नजरेला पडते. बहुजनाच्या इतर जाती प्रमाणे आपल्याही जातीत बेरोजगारी आणि व्यसनाधिनता प्रकर्षाने वाढीला लागल्याचे चित्र आहे. हे वेळीच नियंत्रणात आले नाही, तर मात्र त्याचे पुढील परिणाम अत्यंत विदारक ठरतील. हे मात्र नक्की. म्हणून समाजात ऐक्य अत्यंत गरजेचे आहे. समाज बांधवाना योग्य मार्गदर्शन करण्यासाठी समाज संघटनेने पुढाकार घेणे आवश्यक आहे. आपण नेहमी वैयक्तिक प्रगतीवर भर देतो, ते द्यायलाही हवेच मात्र आपल्या सोबत इतर गरजूनाही मदत करावी, त्यामुळेच समाज प्रगती साधल्या जाऊ शकते, हे सत्य त्यांनी विसरू नये.।

ग्रंथाच्या पुढील आवृत्तीच्या दृष्टीने माझी माहिती संकलनाची प्रक्रिया सुरू आहे. सर्व समाज बांधवांना आपल्या समाजाची माहिती सहज उपलब्ध व्हावी, या दृष्टीने माझा प्रयत्न आहे. मात्र 'पेरकी समाजः काल आणि आज' या ग्रंथातील माहितीचा सारांश रूपाने धांडोळा घ्यावा, जेणे करून समाज बांधवांना माहितीची उजळणी करून देता येईल असे, श्री प्रकाश गोविंदवार यांनी सुचविले. त्यासाठी हा लेखन प्रपंच!

पेरक्यांचे आदिपुरुष गिरीराजा आणि पत्नी जगती देवी

मित्र हो, मुळातून वाचण्याचा जो आनंद असतो तो काही औरच असतो. या ग्रंथात जातीच्या पूर्वपीठिकेपासून तर उत्पत्ती, विकास, परंपरा, आडनाव, गोत्र विषयक उत्कंठावर्धक माहिती, समाजातील गणमान्य व्यक्तीची, संघटन विषयक कार्याची, प्रतीक चिन्हाची , भाषेची, अशी जवळ-जवळ सर्वच माहिती आली आहे. म्हणून आपण एकदा तरी हा ग्रंथ जरूर वाचावा असे मी आपणांस आवाहन करतो. या माहितीचा थोडक्यात धांडोळा असा -

प्रत्येकालाच आपल्या जाती-समाजा बद्दल निसर्गताच आपुलकी असते. तिच्या बद्दलची माहिती मिळविण्याचा प्रयत्नही होतो. ज्या जातीत आपण जन्मलो, ती जात कशी आहे? ती कशी उत्पन्न झाली, तिला तेच नाव कां मिळाले? तिचा पूर्वेतिहास काय आहे? या जातीत जन्माला आलेल्या काही कर्तबगार व्यक्तीमुळे ती सर्वज्ञात होण्यास मदत होते. किंबहुना यामुळे समाजाला ओळख मिळते. अशा एक ना अनेक गोष्टी जाणून घेण्याची उत्सुकता असते. त्याच उत्सुकतेपोटी मी आपल्या जाती-समाजाची माहिती गोळा करून त्यांचा संग्रह केला. त्याला आणखी एक महत्वाचे कारणही कारणीभूत आहे. मी शिक्षणासाठी जेव्हा आपले गाव सोडून शहरात गेलो, तिथे मी पेरकी असल्याचे सांगूनही त्यांना कळत नव्हते. असेल कोणी तरी! हे म्हणतांना त्यांच्या बोलण्यातून व्यक्त होणारा तुच्छतेचा भाव मला खटकत असे. हीच खंत मला वेळोवेळी अस्वस्थ करीत असे. त्यातूनच मला जाती बद्दल माहिती मिळविण्याची ओढ अधिक दृढ होत गेली. कालांतराने माहिती मिळविण्यात मी बऱ्याच अंशी यशस्वी झालो. हे आपणांस माझे पुस्तक वाचून अगदी सहज कळेल.

पेरकी म्हणजे काय?

''पेरिका म्हणजे गोणपाट आणि त्यातून वस्तु-धान्य भरून व्यापार करणारे ते पेरिका (पेरकी)''. मानववंश शास्त्रज्ञाच्या मते, सामान्यपणे एखादा समाज कोणते काम करतो, त्यावरून तो ओळखला जातो. आणि कालांतराने ते कामच त्याची जात होते. त्याला त्याच नावाने ओळख मिळते. उदा. बारा बलुतदारांची ओळख पहा. लोहार, सुतार, धोबी, न्हावी इत्यादी. यांना मिळालेली जात ही त्यांच्या व्यवसायावरून मिळाली आहे. पेरकऱ्यांना मिळालेले नावही ते पूर्वी करत असलेल्या तागाच्या व्यवसायामुळेच मिळाल्याचे दिसते. तागाच्या तंतूपासून दोरी तयार करून त्यापासून गोणपाट, तरट, बारदाना सारख्या वस्तू तयार करण्याचे काम आपले पूर्वज करीत. एवढेच नव्हे तर तागाच्या उत्पादनापासून (शेतीपासून) त्या वस्तू तयार करून त्याची विक्री करण्यापर्यंतची पूर्ण प्रक्रिया ते पार पाडत असत. ताग बियाची लागवड-ताग-पेरकुंड-तरट आणि त्याची विक्री. त्यातल्या पेरकुंडावरून हळूहळू पेरका असे म्हटल्या जाऊ लागले. कालांतराने हीच त्यांची ओळख दृढमूल झाली. या पेरिका शब्दाबद्दल अनेक उपपत्तीही आहेत. पेरिका, पेरिके, पेरकी, पेर्रके, पेर्का, पेर्की, पेरकेवाड इत्यादी. पेरकींच्या उपजातीही आहेत. किंबहुना पेरकी हीच बलिजाची पोटजात असल्याचे आढळते. तसेच पेरकींच्या आणखी जवळच्या पोटजाती म्हणजे कैवरे, जनप्पन, पेरिका बलिजा. या सर्व जाती बलिजाच्या उपजाती-पोटजाती असल्याचे कळते. आणखी एक महत्त्वाचा मुद्दा म्हणजे पेरक्यांना पुरगिरी क्षत्रिय असेही म्हटले जाते.

वीरामल्ल (हरमल्लू) आपल्या बंधूसह
पेरिका शेट्टीचा वेश धारण करून देशाटनाला जातांना

पुरगिरी क्षत्रिय म्हणून ओळखले जाणारे हे पेरकीजन जन्माने क्षत्रिय होते. आताही कोर्ट दस्तावेजामध्ये, वाङमय-लोक साहित्यामध्ये पेरकी लोकांसाठी पुरगिरी क्षत्रिय असाच उल्लेख आढळतो. आजही आंध्रमधील हंसावरम्, तेटागुंटा तालुक्यातील पेरिका लोकांना पुरगिरी क्षत्रिय म्हणूनच संबोधले जाते.

बैलावर गंता टाकून व्यापारास निघालेले
पेरिकावृत्ती धारी व्यापारी

पेरकी मूळ कुठले?

इंग्रज शासन काळापूर्वी मद्रास-आंध्र संयुक्त प्रांत होता आणि सद्याचा तेलंगणा प्रांत म्हणजे निजाम संस्थान मूळचे हैदराबाद संस्थान होय. याच मद्रास प्रांतात पेरिकाजन राहत असल्याचे पुरवे मिळतात. 1891 व 1901 च्या जनगणना अहवालात या जातीची स्वतंत्र नोंद केलेली आहे. या भागात पेरिका, वस्ती करून राहत होते. एवढेच नव्हे तर त्यांच्या सांस्कृतिक, सामाजिक आणि आर्थिक स्थितीची माहितीही या अहवालातून मिळते. उस्मानिया विद्यापीठाच्या ग्रंथालयात ही सर्व माहिती जनगणना अहवाल आजही सुस्थितीत सापडतात. विशेष म्हणजे कमिशनर दर्जाच्या शासकीय अधिकाऱ्यांनी ती दिलेली असल्याने ती अधिकृत आणि प्रमाणित समजायला हरकत नाही. इथून पेरकी जात, त्यांची संस्कृती, जीवनमान, त्यांचे उद्योग-उपजीविका इत्यादी महत्वाची माहिती उपलब्ध होते.

मग पुढे मद्रास प्रांत, तामिलनाडू झाला. निजाम स्टेटचे (हैद्राबाद संस्थान) विलिनीकरण आंध्रात झाले. निजाम स्टेट मधील नांदेड जिल्हा महाराष्ट्राला जोडला गेला. तर सद्याचा राजुरा तहसिल निजाम स्टेट मधून चंद्रपूर जिल्ह्याचा भाग झाला. अशाप्रकारे राजकीय फेरफार झाल्यामुळे पेरकीजनही तसेच विभागल्या गेले. काहीनी स्थलांतर केले. मद्रास-आंध्र-तेलंगणा आणि लगतच्या महाराष्ट्रात त्यांनी स्थलांतर केले. स्थलांतरण झाले. त्यात प्रामुख्याने तेलंगणा महाराष्ट्र सीमा भागात झालेले स्थलांतरण ठळकपणे जाणवते. यात सद्या गडचिरोली (पूर्वीचे चंद्रपूर) तील आष्टी, ठाकरी, कुणघाडा, रामसागर, चामोर्शी, हरंबा, डोंगर गाव, आरमोरी इ. गावामध्ये आपल्या मातृभाषेसह आज ही वास्तव्यास आहेत. काही भंडारा जिल्ह्यात गेले. तसेच चंद्रपूर जिल्ह्यातील चंद्रपूर, नवरगाव, सिंदेवाही, निमगाव-निफंद्रा, धाबा, सकमूर, गोंडपिपरी, भंगाराम तळोधी कोटगाव, सोबत भंडारा जिल्ह्यात पवनी, कुर्झा, भोजापूर, ईटगाव, सावरला, कोरंबी इत्यादी गावात स्थलांतरित झाले. विशेष म्हणजे भंडारा-गडचिरोलीतील काहीजण कामठी नागपूर कडे जाऊन शहरालगतच्या ठिकाणी स्थिरावले. ही स्थलांतरणाची प्रक्रिया संथ मात्र अव्याहतपणे सुरू आहे. इकडे यवतमाळ-आदिलाबाद सीमेलगतच्या अनेक गावामध्ये यांनी आपले बस्तान मांडले आहे. त्यात पैनगंगेचा काठ महत्वाचा यात चनाखा, पाटणबोरी, सुन्ना, टेंभी, सुसरी, ढोकी, वांजरी, पांढरकवड्या पर्यंत पुढे उमरी, किन्ही, रूंझा, कोची, घाटउंबा, तिकडे घाटंजी, बेलोरा, मानोली पर्यंत इकडे झरी तालुक्यात धानोरा, लिंगती, हिरापूर, मांगली, मुकूटबन इत्यादी ठिकाणी हा समाज स्थिरावला. अजूनही तेलंगणातील अनेक ठिकाणी यांचे नातेसंबंध दृढमूल आहेत.

पेरकींची भाषा कोणती?

पेरकी जनांची मूळ भाषा तेलगु होती. पुढे स्थलांतरणांमुळे मूळभाषेत बदल घडत गेला. मुळात मद्रास-आंध्र संयुक्ततेमुळे तमिल आणि तेलगु चा मेळ होता. पुढे मूळ

तेलुगू आणि नंतरच्या निजामस्टेट मधील उर्दू भाषेचा प्रभाव पडत गेला. त्यामुळे पूर्वीची तेलुगू -उर्दू मिक्स होत गेली. आज तर आंध्र-तेलंगणातील भाषा ही फार मोठ्या प्रमाणात अपभ्रंशीत होत जाऊन तिने आपले मूळ स्वरूपच घालविले आहे. आणि महाराष्ट्रात स्थिरावलेल्या पेरकींची मूळ भाषा जाऊन त्यांनी महाराष्ट्राची मातृभाषा मराठी आत्मसात केली आहे. याही पुढे जाऊन ही मराठी, हिंदी-उर्दू आणि इंग्रजी मिक्स होऊन एका नवीनच रूपात प्रचलीत होत आहे. हे विशेष !

प्रथा, परंपरा आणि संस्कार -

आपल्या देशात अनेक संस्कृतीचा संगमच आहे. तरी विविध जातीनी आपली काही वैशिष्ट्ये जपून ठेवली आहेत. आपले जीवन सुखी-समृध्द होण्यासाठी मानवाने आपल्या आचरणात अनेक चांगल्या गोष्टींचा स्वीकार केला असला तरी, काही अनिष्ट प्रथा, अंधश्रद्धा सारख्या घातक गोष्टीच्या आहारी जाऊन, आपल्या व आपल्या समाज बांधवांच्या नाशास कारणीभूतही झाला आहे. संस्कृतीने माणूस समृद्ध व्हावा, तो माणूस म्हणून घडावा. त्याचे जीवन कल्याणकारी ठरावे, अशीच साऱ्या मानवाची इच्छा असणार. खरं तर चांगल्या प्रथा, परंपरा, रूढी ह्या समाज कल्याणासाठी उपकारक ठरणाऱ्या असतात. म्हणूनच त्याचे संवर्धन आणि संवहन करणे आपणां सर्वांचे कर्तव्यच ठरते. हीच धारणा पेरकी समाजाची ही दिसते. इतर जाती प्रमाणेच पेरक्यांनीही आपल्या जातीचा वेगळेपणा जपत, पुढच्या पिढीसाठी त्याचे जतन केल्याचे दिसते. मात्र अनेक विधीविशेष हे पुरोहिताकडून करविल्या जाणारे असल्याने व एकच पुरोहित अनेक जातीचे पुरोहित्व करीत असल्याने त्यांच्या विधीत साम्य असणे स्वाभाविक आहे. तसेच पेरक्यांच्या बाबतीत झाले आहे.

सर्वप्रथा, परंपरा, रीतीरिवाज, चालीरीती, रूढीचा विचार करता असे दिसते की, माणसावर येणाऱ्या सर्व अरिष्टांचा, दुष्ट व्यक्तींचा पाडाव करून सृष्ट शक्तीच्या विकसनाने मानवी जीवन सुसह्य व समृध्द बनविण्याचे मानवाने केलेले पध्दतशीर प्रयत्न होत. पेरकी समाजही याला अपवाद नाही. यासाठी हिंदूधर्मामध्ये षोडष संस्काराचा उल्लेख आहे. त्यात गर्भादान, पुंसवन, सीमंतम किंवा सीमंतोन्नयन (डोहाळ कौतूक), जातकर्म, नामकरण, अन्नप्राशन (घास भरविणे), चुडाकर्म (जावळे काढणे), कर्णवेध (कान टोचणे), अक्षराभ्यास, रजस्वला (ऋतुमती होणे), विवाह (विवाहविधी), सप्तपदी, गृहप्रवेश, इत्यादी संस्काराचे पालन काही प्रमाणात पेरक्यांमध्ये केले जाते. मात्र अलिकडे विधीमध्ये सरळ-सोपा मार्ग शोधण्यात येतो आहे. पूर्वीच्या विधी विशेषा पेक्षा आता मनोरंजन आणि दिखाव्यावर जास्त लक्ष दिले जात आहे.

'पेरकी जन विवाह पध्दती' या नावाने पेरकी जनसंघम विदर्भने एक पुस्तिका छापुन पेरकी समाजाच्या विवाह पध्दतीची सविस्तर माहिती उपलब्ध करून दिले आहे.

पेरक्यांची दैवते, सण, व्रतवैकल्ये -

पेरक्यांचे मूळदैवत म्हणजे मल्लन्ना. मल्लन्ना म्हणजे मल्लारी-मल्हारी अर्थात शिवशंकर! पेरक्यांचे आदिपुरूष गिरीराजानी (गिरीराजू) श्री शंकराची परम् भक्ती करून त्यांना प्रसन्न करून घेतल्याचे 'मैलारूदेवु' या ग्रंथात सांगितले आहे. याच ग्रंथात पुढे 'पेरिके' लोकांचा तो इष्टदेव होय. असेही म्हटले आहे. म्हणजेच अनादी काळापासून पेरक्यांच्या पूर्वजांनी आपले दैवत-आदि दैवत-कुल, दैवत-इष्ट दैवत म्हणून शंकरालाच मानलेले आहे. आणि आजही ते पेरकी जनांचे मुख्य दैवतच आहे.

पेरक्यांचे दैवत

मल्हार देव व म्हाळसादेवी
अर्थात
भगवान शिवशंकर व माता पार्वती

'शिव' हे केवळ पेरक्यांचेच दैवत नसून सबंध हिंदूधर्मीय लोकांचे ते आराध्य दैवत आहे. तो सामान्यांनाही आपला वाटतो. किंबहुना तो बहुजनांचा लोकदेव आहे. त्याला या नावारूपात लोक भजतात - पूजतात आणि तो त्यांना प्रसन्नही होतो. अशी दृढ धारणा दिसते. पेरक्यांनी याच शिवाला मल्लन्नाच्या रूपात आपले दैवत मानलेले आहे. ह्याच दैवताला मल्लारी, मल्हारी, मल्हारी-मार्तंड, मैलार, मैराठ अशी ही नावे आहेत. भगवान शिव हा या सर्वांचा केंद्रबिंदू होय. ज्याला आपण आज खंडोबा किंवा मैलार या नावाने ओळखतो. तो शिवाचा मार्तंड भैरवीरूपी अवतार होय. या बद्दलची सविस्तर माहिती या ग्रंथात दिली आहे.

पेरक्यांचे दैवत

रेणुकापुत्र परशुराम

इतर वेळेला मल्लन्नाची (शिवाची) भक्ती, श्रध्देने पूजा तर केल्या जातेच पण विशेष मंगल प्रसंगी मल्लन्नाची पूजा विधीवत करण्याची प्रथा अजूनही पेरकी समाजात रूढ आहे. विवाहप्रसंगी, दिवाळीत आणि इतर महत्वाच्या प्रसंगी केल्या जाते. मल्लन्नाची सट बसविल्या जाते. वऱ्हाडात

सटपूजा फार मोठ्या श्रद्धेने केल्या जाते. मल्लन्नाच्या पूजेत भंडाराला (हळदीला) विशेष महत्व आहे. पूजेच्या वेळेला कुळातला प्रत्येक सदस्य आपल्या पूर्वजांचे, कुल-गोत्रांचे नामस्मरण करून भंडारा उधळतो आणि उगे-उगे (घुगे-घुगे) असा आवाज करून देवापुढे नतमस्तक होतो.

'पेरिकान्वयुलू' या ग्रंथात 'रेणुका' पेरकी कुलकन्या असल्याचे सांगीतले आहे. म्हणून पेरकी बांधव तिला पेरक्यांचे आराध्य दैवत मानतात. ती ही कथा आपल्या ग्रंथात विस्तृतपणे आली आहे. रेणुका-यल्लम्मा-एकवीरा म्हणजे आदिशक्तीचेच एक स्वरूप होय. पेरक्यांची जी आराध्य दैवते आहेत,

पेरक्यांचे कुलदैवत

जेजूरीचा खंडोबा

पेरक्यांची आदिशक्ती

माहूरगडची रेणुकामाता

त्यात अनेक ग्रामदेवतांचाही समावेश आहे. यात देवीच्या अनेक रूपात तिला मान मिळतो. शिवाय प्रत्येक गावात हनुमान आणि माता (पोच्चम्मा) मंदिर असतेच असते. याशिवाय विठ्ठल, विष्णू, गणपती इत्यादी देवानाही पेरकी श्रद्धेने पूजतात, देवाबरोबरच साधू-संताच्या चरणी लीन होतात.... आणि यातून अनेक सणाचाही जन्म होत गेला. व्रत वैकल्ये ही निर्माण झाली. अनेक लोक अत्यंत निष्ठेने श्रध्देने ही व्रत -वैकल्ये करीत असतात. त्या निमित्ताने होणाऱ्या सणात उत्साहाने सहभागी होऊन आपला आनंद व्यक्त करतात. पेरक्यांच्या सणामध्ये प्रामुख्याने गुढीपाडवा, दिवाळी, दसरा, होळी, पोळा ब्रतुकम्मा, (बोडेम्मा), मकर संक्रात हे सण उत्साहाने साजरे केल्या जातात. इतरही स्थानीक सणामध्ये पेरक्यांचा सहभाग असतोच.

पेरक्यांची आदिशक्ती

माता चामुण्डेश्वरी, म्हैसूर.

पेरक्यांची आडनावे -

जवळपास सर्वच समाजामध्ये आडनाव हा कुतूहलाचा विषय आहे. आडनाव म्हणजे काय? ते कसे आले? कुणी आणले? कशासाठी आणले? असे अनेक प्रश्न अजूनही अनेकांच्या मनात

उद्‌भवत असतात. मुलांच्या, युवकांच्या मनात तर सातत्याने येत असतात. ते जाणून घेण्याची त्यांची इच्छा त्यांना स्वस्थ बसू देत नाही. त्यांची जिज्ञासा त्यांना हे जाणून घेण्याच्या धडपडीला प्रवृत्त करते आणि त्यातून शोधा-शोध सुरू होते. या शोधातून सापडलेल्या काही नवलकारक गोष्टी ह्या मुळातून वाचनीय आहेतच शिवाय रंजकही आहेत.

पहा -

जगातल सर्वात जुनं आडनाव इसवीसनापूर्वी 3050 या सालातलं असल्याचा दावा 'गिनीज बुक ऑफ वर्ल्ड रेकार्ड' न केला आहे. चीन मधल्या राजकीय नेत्यांनी आपण इतरांपेक्षा मोठे आहोत-काही तरी वेगळे आहोत, हे दाखविण्यासाठी आपल्या नेहमीच्या नावा व्यतिरिक्त एक अन्य नाव आपल्या कुटुंबाला-समुहाला देवू लागले. त्या सोबतच इतर धनिक मंडळी आणि इतरांनीही हा कित्ता गिरविण्यास सुरूवात केली, यातून मुख्य नावापुढे-मागे एक अन्य नाव लावू लागले, तेच पुढे आडनाव म्हणून रूढ होत गेले. आणि मग पुढे ते जगभर पसरले.

महाराष्ट्रात तर याची सुरूवात अगदी अलिकडच्या काळातली आहे. पेशवाईचा काळ संपेपर्यंत माणसाला आडनाव लावत नसतच मुळी. फार झाल तर नाव पुढे वडिलांचे नाव लावत असत. उदा. नारायण गणपत, अशोक देवराव, तुकाराम सखाराम इत्यादी. असं म्हटलं तरी काम भागत असे, मात्र पुढे-पुढे संख्या जस-जशी वाढत गेली; तेव्हा व्यक्तीला ओळखण्यासाठी अडचणी येऊ लागल्या, जसे समाजात-गावात एकाच नावाच्या दोन व्यक्ती असल्या तर मग ओळखायचे कसे? उदा. अशोक-अशोक नावाच्या दोन व्यक्ती असल्या तर एक अशोक काशीनाथ चा आणि दुसरा अशोक हा बळीराजाचा यावरून त्यांची ओळख पटवल्या जाऊ लागली आणि ही पध्दत जवळपास 'इंग्रजाचं राज्य सुरू होईपर्यंत अशीच सुरू राहिली. आता मात्र संपूर्ण जगात आणि आपल्या देशातही आडनाव लावण्याची प्रथा सार्वत्रिक झाली. विशेष म्हणजे त्याला सामाजिक आणि कायदेशीर मान्यताही मिळाली आहे.

आडनाव म्हणजे काय?

आडनाव म्हणजे कुलनाम. यालाच उपनाव असेही म्हणतात. भारतातल्या बहुतांश लोक समुहात आडनावे लावण्याची पध्दत आहे. हीच पध्दत पेरकी समाजातही रूढ आहे. भारतीय संस्कृती कोशकारांच्या मते, 'एक कुलातील सर्वांचा निर्देश ज्याने करता येतो. ते आडनाव होय.' शब्दकोषातील अर्थ व उत्पत्तीनुसार 'अडनाव, आडनाव, उपनाव, घराण्याचे नाव, वंशाचे नाव, कुलनाम, कुळनाम, तसेच तेलुगू भाषेत 'इंटीपेरू' इत्यादी रूपात वापरला जातो. याचाच अर्थ असा की, संपूर्ण कुटुंबाला किंवा त्यात असलेल्या सबंध वंशावळीला दिलेले नाव म्हणजे 'आडनाव' होय. पेरकी समाजातही याच अर्थाने ते रूढ झालेले आहे. पेरकी समाज मुळातच तत्कालीन संयुक्त मद्रास प्रांत आणि आंध्रप्रदेशातून स्थलांतरीत झालेला असल्याने ही आडनावे त्याच अंगाची

असल्याचे आढळते. मात्र त्यानंतर ते महाराष्ट्रात आले, त्यावर महाराष्ट्रीय संस्कृती आणि येथील लोक व्यवहाराचा परिणाम होऊन त्याच्यांत अनेक बदल झाले. त्यानुषंगाने त्यांच्या आडनावावरही त्याचे परिणाम दिसून येतात.

सद्या आंध्र व तेलंगणात, आधी आडनाव नंतर व्यक्तीचे नाव लावण्याची पध्दत रूढ आहे. उदा. अंकत रामन्ना, पाईली गोविंदा इत्यादी अलिकडच्या काळात तर ही आडनावे इंग्रजी वर्णाक्षराने लिहिली जात आहेत. उदा. ए. रामन्ना, पी.गोविंदा इत्यादी. दुसरा एक बदल महणजे महाराष्ट्रात आडनावापुढे वार लावल्या जाते. उदा. अंकत-अंकतवार, पाईली-पाईलवार आणि लिहितांना आधी नाव म्हणजे रामन्ना अंकतवार गोविंदा पाईलवार असे लिहिल्या जाते. हेच मराठवाड्यात 'वार' ऐवजी 'वाड' असे लिहिल्या जाते. कंदमवार ऐवजी कंदमवाड.

पेरकी समाजातील आडनावाचे एक कुतूहल म्हणून मी जेव्हा अभ्यास केला तर मला जवळपास एक हजाराच्या आसपास आडनावे आढळले. त्यातील सुमारे 175 आडनावे महाराष्ट्रात प्रचलित आहेत. या 175 आडनावाचा अभ्यास-ती कुठून आली? कशी रूढ झाली? आदिंचा विचार 'आडनावे' या प्रकरणात सविस्तरपणे केला आहे. उदा. शेट्टी वरून आलेले एक आडनाव पाहू या - 'दोराशेट्टी'
(दोराशेट्टी-दोरा+शेट्टी= गोप्पा, उन्नतामैना) दोरा म्हणजे श्रेष्ठी, मोठा माणसू, प्रतिष्ठित, मान्यवर, महाजन, सर साहेब या अर्थाने हा शब्द येतो. पूर्वी पेरकी समाजात व्यापार-समृध्दीच्या दृष्टीने जी घरे प्रतिष्ठित मानल्या गेली, ती नंतर त्याच आडनावाने ओळखल्या जाऊ लागली. कालांतराने याही आडनावात अनेक अपभ्रंश होत गेले - दोरा शेट्टी, दोरा सेट्टी, दोरेशेट्टी, दोरा शेट्टीवारू, दोरशेटवार, दारसेटवार, डोरसेटवार इत्यादी. या आडनावाची घरे प्रामुख्याने नागपूर -कामठी येथे जास्त प्रमाणात आढळतात. 'आडनावे' समजून घेणे अतिशय रंजक आहे. इच्छुकांनी आपल्या ग्रंथाच्या प्रकरण 5 मधून अवलोकन करावे.

पेरक्यांचे मानचिन्ह -

चिन्ह म्हणजे निशाण, माणूस आपले अस्तित्व सिध्द करण्यासाठी, आपली ओळख राखण्यासाठी, स्वतःचे असे एक प्रतीक (चिन्ह) निर्माण करतो. पेरक्यांनीही अत्यंत विचारपूर्वक एक प्रतीक (ध्वज) आपल्यासाठी निर्माण केले आहे. त्यात पेरकी जणांच्या सर्वकार्य कलापाचा, धार्मिक, सांस्कृतिक, आर्थिक आणि राजकीय जीवनादर्शाचा संपूर्ण साक्षात्कार घडविल्याचे दिसते. त्यातील सर्व खाणाखुणांचे सूक्ष्म अवलोकन केल्यास, आकर्षक चित्र संगती पाहिल्यास, आशय घनतेचा विचार केल्यास, एवढा सूक्ष्म विचार करून जे मानचिन्ह तयार केल्या गेले, ते केवळ विलोभनीयच नाही, तर अर्थपूर्णही आहे, याचा प्रत्यय येतो. यावरून आपले पूर्वज किती प्रगल्भ विचाराचे आणि समाजभान राखणारे होते याची कल्पना येते आणि अभिमानाने ऊर भरून येतो. आपण हा ग्रंथ एकदा वाचाच! आपल्या पूर्वजाबद्दल नितांत आदर आणि अभिमान वाटेल.

पेरक्यांचे गोत्र

- डॉ. राम बोडेवार, नागपूर
9420300139

विशेष टिप्पणी : *जिस तरह भारत में मनुष्य की पहचान उसके नाम और सरनेम और जाति और धर्म से होती है।*

उसी तरह से उसका गोत्र भी पुछा जाता है। खास करके शादी जोड़ते समय और यज्ञ हवन के दौरान पंडीत यजमान से गोत्र पूछकर आहूति देता है। गोत्र का महत्व शादी विवाह जोड़ते समय भी होता है। एक गोत्र में शादी विवाह जोड़ा नहीं जाता है।

इसलिए गोत्र का पता होना आवश्यक होता है। हम में से अनेक लोगों को गोत्र का पता नहीं होता है। ऐसे में पंडीत पूजारी काश्यप गोत्र बताकर यज्ञ हवन में आहुति डालने लगाता है।

यह आहुति हमारे सैकड़ों पुरखों को जाती है।

पेरकी समाज के अध्यनकर्ता और ग्रन्थ के रचयिता डॉ राम बोडेवार जी इस लेख के माध्यम से हम सब पेरकी बंधूओं को उनके सरनेम के हिसाब से गोत्र बताया है।

पेरकी समाज की यह एक बहुत ही बड़ी सेवा है। इसके लिए पेरकी समाज बिजनेस ग्रुप की मैगजीन का संकलन कर्ता होने के नाते मैं प्रकाश गोविन्दवार उनका शुक्रिया अदा करता हूं। धन्यवाद डॉ राम बोडेवार जी आपके पेरकी समाज के ग्रन्थ संपदा पेरकी समाज - आज़ और कल...... के लिए और आपकी मेहनत के लिए। धन्यवाद

पेरकींच्या आडनावाप्रमाणे त्यांची गोत्रेही विस्मयकारक आहेत. आज आडनावे जशी हिंदू समाज व्यवस्थेचे एक अंगभूत वैशिष्ट्य आहे, अगदी तसेच गोत्रही खास वैशिष्ट्य मानायला हवे. कारण समाज घटकांना आपल्या आधिपत्याखाली ठेवण्यासाठी, काही हितैशीनी एक विशेष व्यवस्था निर्माण केल्याचे दिसते. केवळ आठ ऋषींच्या वंशात सर्व समाजाचे वर्गीकरण करून लोकमनावर भावनिक नियंत्रण ठेवण्याचा हा प्रयत्न अत्यंत यशस्वी झाला. लोकांना या ऋषीकुळात स्वतःला गोऊन घेतले ऋषीकुल म्हणजे आपले कुल मानले. त्यामुळे हे गोत्र पक्के झाले. असे दृढमूल झालेले हे गोत्र म्हणजे नेमके काय?

ऋगवेदात गोत्र शब्द अनेकदा आलेला आहे. तिथे या शब्दाचे गाईचा गोठा, गाईचा कळप, मेघ पर्वत श्रेणी, पर्वत शिखर, किल्ला इत्यादी अनेक अर्थ होतात. काही ठिकाणी गोत्र शब्दाचा, 'समूह' असा अर्थही घेतलेला दिसतो. छांदोभ्योषनिषदात कुटुंब या अर्थी गोत्र शब्द आलेला आहे. यावरूनच पुढे त्याचा 'एकाच वंशातले लोक असा अर्थ केला गेला. बोधायन गोत्र शब्दाचा अर्थ सांगतांना म्हणतात की, विश्वामित्र, जमदग्नी, भारद्वाज, गौतम, अत्री, वशिष्ठ व कश्यप हे सात व आठवा अगस्त्य या ऋषींच्या अपत्यांना गोत्र असे नाव आहे. या मूळ आठ ऋषींना गोत्रकृत, गोत्रकार, वृध्द, स्थविर, किंवा वैश्य असे म्हटलेले

आहे. पुन्हा या प्रत्येक ऋषीच्या वंशात काही विशेष कर्तबगार पुरूष निपजले आणि त्यांच्या नावावरूनही त्या वंशाचे नाव प्रसिध्द झाले. मग त्या पुरूषांची गणना मूळ गोत्रातच पण स्वतंत्र गोत्रकर्ता म्हणून होऊ लागली. त्यांना गोत्रगण म्हणून लागले. अशाप्रकारे मूळ आठ गोत्रे व प्रत्येकाच्या अंतर्गत उत्पन्न झालेल्या गोत्रगणांची ही गोत्रे पक्की होत गेली.

मात्र पेरक्यांची गोत्राची संकल्पना थोडी भिन्न आहे. त्यांनी ऋषीकुळांना गोत्र न मानता स्वतःच्या पूर्वजांची आणि आपल्या आराध्य दैवतांची नावे आपल्या गोत्र नामासाठी वापरली आहेत. पेरक्यांची ही भूमिका, त्या काळात क्रांतीकारक म्हटली पाहिजे. खऱ्या अर्थाने गोत्र शब्द कुटुंबातील एखाद्या शूर, विद्वान किंवा श्रेष्ठ पुरूषाला लावतात आणि नंतर त्यांच्या वंशजाना त्या पुरूषावरून नाव मिळते. याला लौकिक गोत्र असे नाव असून ते क्षत्रियामध्ये असते. पेरक्यांची गोत्र संकल्पना ही द्रविडांच्या 'देवक' सकंल्पनेशी जवळीक साधणारी आहे. देवकाची कल्पना जगात सर्वत्र प्रचलित असल्याचे पंडित मानतात. माहोंजोदडो येथील प्राचीन अवशेषातही देवक पूजेची लक्षणे काही शास्त्रज्ञांना आढळली आहेत.

ऋषी कुळातील गोत्र पध्दती पेरक्यांनी पूर्णपणे नाकारली असून, पेरक्यांची जी गोत्र पध्दती आहे, ती देवकांशी जवळीक साधणारी आहे. या संदर्भात सय्यद सिराजुल हसन लिखित 'निजामाच्या आधिपत्या खालील जाती-जमाती या ग्रंथाच्या व्हॉलूम तीन मध्ये खालील माहिती दिली आहे. 'या जातीत म्हणजे, 'पेरिका जातीत 101 गोत्र आहेत'. उदा. दाखल काही गोत्रांची नाव दिली आहे. 'गोलंदत श्री मालू, श्रीमालू, चुड्डापल्ला मलू, संबू लिंगम मलू, करपुटी मलू, मलकाश्री मल्लू, कामागंटी मलू, उलामलू, अग्राम मलू, आगाश्री मलू, पेदापोरी मलू इत्यादी'. यावरून जी गोत्रनामे आहेत ती ऋषी कुळातील नाहीत, हे सिध्द होते. काही वरिगाभक्त (पेरक्यांचे भाट) अलिकडच्या काळात काही पेरकी लोकांना ऋषी कुळातील गोत्र सांगून तुमचे गोत्र हेच आहे; असे पटवून देतांना दिसतात. याचे मुख्य कारण म्हणजे पेरक्यांचे स्वगोत्राविषयीचे अज्ञान होय. वरिगा भक्ताच्या मते जर आपल्या गोत्राचे नाव आठवत नसेल तर कश्यप गोत्र म्हणून यजमानाचे समाधन करतात. त्यांनाही पेरक्यांच्या गोत्र-दैवका विषयी अपूर्ण माहिती असल्याने हे घडत गेले आणि त्यांच्या नामावलीच्या सूचित पेरक्यांच्या दप्तरात नसलेले गोत्र नोंदविल्या जाऊ लागल्याचे आढळत आहे. खरे तर पेरक्यांची गोत्रे ही त्यांच्या पूर्वजांच्या, वीर पुरूषांच्या, त्यांनी व्यापारवृत्ती स्वीकारल्यानंतर वेगवेगळ्या स्थानावरून, त्यांच्या आडनावावरून या सारख्या अनेक विषयाला अनुसरून विविध गोत्र नामे स्वीकारल्याचे दिसतात.

गोत्र नामामध्ये प्रामुख्याने मल्लू-मल्ला, मालू, सिरा-सिरी, शीला-सिला या शब्दांचा प्रत्ययाच्या रूपात उपयोग होत असल्याचे दिसते. त्या शब्दांचा निश्चित अर्थ लागत नाही. पण त्यांचे एकूण स्वरूप हे श्रद्धा, नीती, कल्याण याला अनुसरून असल्याचे आढळते. एकंदरीत मल्ल, श्री आणि शील हे शब्द पेरक्यांच्या गोत्र नामांना लावल्या जाण्यामागे आपले पूर्वज (मल्लवंशीय) त्यांचे कल्याणकारी जगणे, (श्री) आणि त्यांचे सत्शील चारित्र्य हा भावार्थ किंवा सद्हेतू नक्कीच असावा असे वाटते. गोत्र कोणत्याही नावाचे असले तरी त्यामागे उपरोक्त तीन पैकी एक शब्द जोडून त्या गोत्राला अर्थपूर्ण बनविल्या गेल्याचे दिसते.

कटकाशिला	व्यासा
नकीशिला	गोल्लेना / गोलेना
ऐरेनी	ऐदना
पुट्टा	अरिल्ला
कत्रा	कोंडी
नागा	मग्गे
पुरशिला	मुडुसनी
कंदी	मंदा
हितीलया	जुटूरी
शंभू	पूर्णा
उग्गे / उग्गी / उग्र	बंडारी
एलुमा	यागा
विप्रा	सौटा
चंदना	सौटापर्नी
सुता	चेंबू
मृगशिरा	शेंटू
तल्ला	

महाराष्ट्रातील पेरकींची आडनावे व गोत्रे

प्रचलित आडनावे	गोत्रे
अक्कलवार, अकलवाड,आक्कालवाड	एलूमब्बुला
अच्चेवार, आच्चेवार, अच्चेवाड, आच्चेवाडा	कटकशिला, पेराला
अनगुलवार,अनगुलवाड	महीपती
अनपर्तलवार, अनपर्त्तुलवार, अनपतवार, अनपतवाड	आरेल्ला
अप्पनवार, अप्पनवाड	अप्पा
अल्लमशेट्टीवार, अलशेट्टीवार, अलसेटवार, अलचेटवार अलचेटवाड, आलिशेट्टीवार	पुट्टाशला, पिदाला
अल्लेवार, आल्लेवार, आलेवार, अल्लेवाड, आल्लेवाड, आलेवाड	उग्गे

अंकीतमवार, अंकतवार, अंकतवाड	सत्राशिला
अंगलवार, अंगलवाड	
अंचटवार, अंचेटवार, अंचटवाड, अंचलवार, अंचमवार, अंचमवाड	पेराला
एंचलवार, एंचलवाड, येंचलवार, येंचलवाड	बोलेना
आकुरेडीवार, आकरेड्डीवार, आक्रडवार, आकरेडवार	मद्दीकुंटा
आकुलवार, आकुलवाड	मंदा
आसमशेट्टीवार, वासमशेट्टीवार, आसमसेटवार, आसमशेटवाड	कटका
उगेवार, उग्गेवार, उगेवाड, उग्गेवाड	गोलेना
उल्लेवार, उल्लेवाड	ऐरेनी
उप्परवार, उप्परवाड	कंदी
उप्पलवार, उप्परवाड	पेद्दापुरपु मल्लू
ऊटलावार, ऊटलावाड	सत्राशिला
एम्बडवार, येंबडवार, एमडीवार, येमडीवार एम्बडवाड, अेंबडवार	ऐरेनी
एडमेवार, येडमेवार, एडेमावार, एडमेवाड, एडमावार	कप्पागंटी
कटकमवार, कटकमवाड	कंदी
कट्टेवार, कट्टावार, कट्टेवाड,कट्टावाड	आरेला
कन्यावार, कन्यावाड	दभ्भानाला
कन्नमवार, कन्नमवाड, कनेमोड	
कराडवार, कराडवाड	गुंड्ला, गोलेना
कर्डेवार, खर्डीवार, कर्डेवाड	कारमपुरी
कर्रेवार, कर्रेवाड, खर्डेवाड, काळे	कारमपुरी
कंदमवार, कंदमवाड	गोलेना / आरेल्ला
कंदुलवार, कंदलवार, कंदलवाड	वनम
कामगंटीवार, कामगंटी, कामघंटी, कामघटे, कामगटे	शंभू
कारकूरवार, कारकूरवाड, खारकूनवार	कटका
कालकूलवार, कोलकुलवार	मुरूपू

किरंगे, कामनाशे	करूगोंडा
किलशेट्टीवार, किलसेटवार, किलचेटवार, किलचेडवाड	सौटापर्णी
कुंचलवार, कुंचालवार, कुंचालवाड	येदोरला, येदोर्ला
कोक्कूवार, कोक्कूवाड	कपूगंटी
कोत्तापल्ले, कोत्तापल्ली	कटका
कोप्पूलवार, कोपूलवार, कोप्पूलवाड	सद्‌गंटी
गट्टीकोप्पूवार, गटकपवार, गटकावार, गेटकेवार, गटकपवाड	कत्रा / सत्रा
गंप्पावार, गंप्पावाड	सत्रा
गालेवार, गालेवाड	बोलिना
गुज्झेवार, गुज्झीवार, गुजीवार, गुजेवार, गुजवार, गुज्झेवाड	कटका
गुडेंकवार, गुडंकवार, गुडंकवाड, गुडेनुकावाड	शलपाटी
गुडेवार, गुडावार, गडेवाड	शलपाटी
गुंफुवार, गुंफूलवार, गुंप्पूलवाड	शंभू
गोड्लावार, गोडलेवार, गोड्लावाड	नागा
गोपतवार, गोपतवाड	उग्गी / उग्गे
गोपेवार, गोपेवाड	पेद्दावारी
गोरलेवार, गोर्लेवार, गोर्लेवाड	उड्डुगोंडा
गोविंदवार, गोविंदुलावार, गोविंदवाड	चेन्नाशिला
चंदनगिरीवार, चंदनगिरीवाड	कत्तुला
चंद्रगिरीवार, चंद्रगिरीवाड	पर्वताला
चालीगंजीवार, चालीगंजेवार, सालीगंजीवार, चालीगंजीवाड	करूगोंडा
चिंतनवार, चिंतमवार, चिंतमवाड	कटका
चिंताकुंटवार, चिंताकुंटलावार, चिंताकुंटलावाड	कत्रा / सत्रा
चुनचुनवार, चुंचवार, चुंचुवाड	कटका
जिड्डेवार, जिद्देवार, जिड्डुवाड	गोलेना / जूटूरू
डाकावार, डोकेवार, डोकेवाड, डाकावाड	सद्‌गंटी

तम्मीशेटवार, तामशेट्टीवार, तामसेटवार, तामशेटवार, तामसटवार, टांगसेटवार	राऊला शिला
तातावार, तातेवार, तातेवाड	ऐरेनी
तिरथवार, तिर्थलवार, तिरथलावार	पुलीचर्ला
तिप्पनवार, तिप्पणवार, टिपणवार, तिप्पणवाड	कटका
तुडमवार, तुडमवार	मरपुशिला
तोंगलवार, टोंगलवार, टोंगलवाड	वलला
तोटावार, तोटेवार, तोटलावार, तोटेवाड	पोलाला
बत्तुलवार, देशबत्तुलवार, बातुलवार, बत्तुलवाड	शलपाटी
दाचापल्लीवार, दासापल्लीवार, दासनापल्लीवार	गोरीटुला
दामनवार, दामणवार, धामणवार, दासरवार, दासरवाड	गोरीटुला
दासपतवार, दासपतलावार, दासपतलावाड	महीपती
दुम्मनवार, दुमनवार, दुम्मनवाड	पोलाला
दुंड्डावार, धुंड्डावार, डूडावार, दुडावार	कत्रा
दोड्डीवार, दोड्डेवार, दोडेवार, दोडेवाड	राऊला / गुट्टुलाशिला
दोराशेट्टीवार, दोरशेट्टीवार, दोरसेटवार, डोरसेटवार, दोरसटवार	ऐरेनी
दोमटीवार, दोमटवार, दोमटवाड	राऊला
नरसीकर (मूळ वड्डेवार)	राऊलामल्लू
नारेड्लावार, नारदेलवार, नारदेलबार, नार्देलबार, नरेडवार, नरडवार	चंदना
नागमवार, नागमवाड	सत्रा
नारेंद्रवार, नालेंद्रवार, नालेंद्रवाड	सत्रा
नामदार	सत्रा
नामसानी, नामसान	सत्रा
नीलमवार, नीलमवाड,	आलुवाला
नेल्लीकवार	उग्गी
पंचलवार, पंचलवाड	कटका

पंचफुलीवार, पंचफुलीवाड	गोलेना
पन्नासवार, पन्नासवाड	पेद्दापुरपू/गोलेना
परशनवार, परशनवाड	शंभू/एलिमब्बुला
पाईलवार, पाईलावार, पाईलीवार, पायलवार, पाईड्लावार, पैडलेवार, पायडलवार, पायदलवार, पैदलवार,	कारमपु/ कटका
पातक्यमवार, पातकेवार, पातीवार, पातकेवाड	कंदी
पाटोदेकर (मूळ-कंदलवाड)	आरेल्ला
पास्सेवार, पासेवार, पासेवाड	गोलेना
पैशेट्टीवर, पैशटवार, पैसटवार, पायसटवार, पेशेट्टीवार	उग्गेशिला/ कटका
ब्यारमवार, प्यारमवार, ब्यारमवाड	सत्रा
पिन्नमवार, पिन्नमवाड	पेरला
पिंगलवाड, पिंगलवार	चंड्रुगोंडा
पुज्ञलवार, पुजलवार, पुजावार, पुजारी	मड्रूतना, सत्रा
पेट्रमवार, पेट्रेवार, पेट्टेवार, पेट्टेवाड	सत्रा/ कटका
पोतराजवार, पोत्राजवार	ऐरेनी/ पत्तीपंड्ला
फिरंगे (सुब्बनवार)	येदोर्ला
बंडावार, बंडीवार, बंडेवार, बंडेवाड	बोलेना
बद्धेवार, बद्धेवाड	सायंपू
बद्दावार, बद्दलवार, बद्देवार, बद्देवाड	उग्गी/सत्र
बडगेवार, बडगेवाड	नागारापू
बरपटवार, बरपटवाड	सत्राशिला
बरलावार, बर्लावार, बर्लावाड	कत्रा
बाकमवार, बाकमवाड	ऐरेणी
बादेवार, बादेवाड	पूर्णा, ताह्ला
बिह्ला, बिह्ले	कटका
बुद्धेवार, बुद्देवार, बुद्धावार, बुद्देवाड	ऐनादानी/नानेह्ला

भूशेट्टीवार, भूशेटवार, भूसेटवार, भूसटवार, बुशेट्टीवार, बुसटवार,भूषटवाड	कंदी
बुस्सावार, भुसेवार, बुसेवार	आलेटी / उग्र
बुटयनवार, बुटयनवाड, बुट्टनवाड	मनीकट्टमल्लू
बुर्रीवार, बुर्रेवार, बुरीवार, बुर्रीवाड	उसरी गोंडा
बेड्देवार, बेड्दावार, बेडिदेवार, बेरदेवार	मुरूपू/ मृगशिरा
बोगावार, बोगेवार, भोगेवार, भोगेवाड	राऊला
बोडाकुंटीवार, बोडकुंटवार, बोळकुंटवार, बोरकुंटवार बोरकुंडावार, बोडावार, बोडावाडू, बोडेवार	उग्गे
बोलगोडवार, बोलगुंडेवार, बोलगुंडवार	कटका
मंचलवार, मंचालवार, मंचलवाड	आरूट्ला
मल्लेवार, मल्लेलवाड	पेद्दापुरमू
महाजन (मूळ-तातेवार)	चेदर्ला
मेडमवार, माडेमवार, म्याडमवार, म्याडमवाड	बोलनी
मारतावार, मार्तावार	कंदी, कत्रा
मालेवार, मालेवाड	
मासमशेट्टीवार, मासेट्टीवार, मासेटवार, मासटवार	ऐरेनी
मीसेवार, मिसेवाड	सत्रा
मिरालवार, मिरालवाड	चेदर्ला
मिंदेवार, मिंदेवाड	पेद्दापुरम्
मुट्टेनवार, मुट्टेनवाड	बोनापाटी
मुदसन, मुधसन	कटका
मुद्दमवार, मुद्दमवाड	उपिरी
मुत्तेमवार, मुत्तीवार, मुत्तेवार,मुत्येमवार, मुतनेवार, मुतनेपवाड, मुल्लेवार, मुल्लेमवार	उग्गे, गोलेना
मुरशेट्टीवार, मुरशेटवार, मुरशेटवाड	कटका / चिंतला
मेंगनवार, मेंगनवाड	पेट्टेला
मेलचेटवार, मेलचेटवाड	कटका
मेलकेवार, मेलकेवाड	मग्गे

मैदपवार, मैदमवार, मैदपवाड	कत्रा / सत्रा
मोंडिवाड	बोलनी
येलगातपवार, येलागतवार, येलगातपवाड	मुरूपू
येरेवार, येरेवाड	मुरूपू
रमिणेणि, रमिनेनी	उग्गी / कोमिरेह्ली
राजन्लावार, राजनलवार, राजनवार, रांजनवार	चेन्नापती
रामेन्लीवार, रामेन्लावार, रामेह्लावार	यमर्ला
राडेवार, राळेवार, ऱ्याडावाड	त प्पा कं टी /
कपूकंटी	
लकडसवार	कटका
लिंगणवार, लिंगलवार, लिंगनवाड, लिंगरवार	चंड्डुगोंडा, पैडिला
वोड्डेवार, वड्डेवार, वड्डेवाड	राऊल मह्लू
वंगलवार, वंगलवाड	सत्रा
वन्नेवार, वन्नेवाड	वराला
शहानमवार, शहानमवाड, शहानम	एदेर्ला / एदुर्ला
शिंगटवार, सिंगटवार, सिंगतवार, शिंगटवाड,	वरीमर्ला, ऐरेनी
सिंगतवाड	
शिरमशेट्टीवार, शिरणशेट्टीवार, सिरणसेटवार	कटका
श्रीरामुलावार, श्रीरामुलावाड	कटका
संगनवार, सिंगनवार, संगनवाड, संगनोड	मुरूपू
संदेलवार, संदलावार	कटका
सादावार, सादलावार, सादलावाड	कटका
सासनवार, सासनवाड	मुद्दर्ला
सामुर्तावार, सामृतवार, शामृतवार, सामृतवाड	आरट
सिद्रपवार, सिद्रपवाड, सिदर्लावार	कारमपुरी
सिर्तावार, सिर्तावाड, सिरतावार	मद्दी
सुब्बनवार, सुबनवार, सुब्बनवाड	वनम, एदोर्ला
सुनकिनवार, सुंकनावार	कारमपुरी
सोमशेट्टीवार, सोमसेटवार	ऐरेनी

पेरकींना द्या भटक्या जमातीत स्थान

हक्कासाठी पुकारला दीर्घ लढा ;
मटा सोशल कनेक्टमध्ये मांडल्या भावना

पेरकींना द्या भटक्या जमातीत स्थान

हक्कासाठी पुकारला दीर्घ लढा; 'मटा सोशल कनेक्ट'मध्ये मांडल्या भावना

तागापासून शेती करणारा समाज अशी पेरकी समाजाची ओळख आहे. पूर्वी आंध्रप्रदेश, चेन्नई याच प्रदेशात राहणारा समाज आज देशात वेगवेगळ्या भागात विखुरला आहे. नागपुरातही त्यांनी आपले स्थान बळकट केले आहे. प्रगतीची वाट धरणाऱ्या समाजाचा आजही म्हणावा तसा विकास झाला नाही. भटक्या जमातील स्थान मिळावे यासाठी दीर्घ लढा दिला. आजही या मागण्या कायम असून विकासाचा असमतोल दूर करण्यासाठी शासनाने पुढाकार घ्यावा, असे आवाहन पेरकी समाजबांधवांनी मटाच्या सोशल कनेक्ट उपक्रमात केले.

मटा सोशल कनेक्टच्या 89 व्या भागात पेरकी समाज संघटनेची वाटचाल, विधायक उपक्रम, भेडसावणाऱ्या समस्या आदी मुद्द्यांवर मंथन झाले. यावेळी डॉ. राम बोडेवार, भगवान नारदेलवार, प्रकाश गोविंदवार, गुलाब पैडलवार, सुरेश डोकेवार, चंदा बोडेवार, शैलजा डोकेवार, ममता डोकेवार, कविता गोविंदवार, डॉ. कीर्ती दोरसेतवार, रंजना प्यारमवार, शांता पंचलवार, गीता पैदलवार, राजू डोकेवार, देविदास जिड्डेवार, रमेश अंकतवार, दयानंद बुर्वेवार, अनिल मंचलवार, उमेश पायदलवार आदी समाजाचे पदाधिकारी आणि सदस्य उपस्थित होते.

'आपल्या देशातील विविध समाज संस्कृतीचे दर्शन घडविणारा 'महाराष्ट्र टाइम्स'चा 'सोशल कनेक्ट' हा विधायक उपक्रम आहे. प्रत्येक समाजाचा वैभवशाली इतिहास आहे. समाजाची संघर्षमय वाटचाल मांडणाऱ्या 'सोशल कनेक्टला नागपुरातील समाजबांधवांनी भरभरून प्रतिसाद दिला. जातीय विभागणी वा तंटे नव्हे, तर सामाजिक एकोपा साधणे, हा या उपक्रमाचा हेतू आहे. आपल्या हक्कासाठी संघटित झालेल्या आणि विविध सामाजिक विषयांवर लढा देणाऱ्या संघटनांनाही या उपक्रमात आता सहभागी करून घेतले जात आहे', अशा शब्दांत 'मटा'चे निवासी संपादक श्रीपाद अपराजित यांनी 'सोशल कनेक्ट' उपक्रमामागील भूमिका मांडली.

तागाची शेती करणारा समाज

-पेरकी हा प्राचीन शब्द आहे. तेलगू ग्रंथांमध्येही याचा उल्लेख आढळतो. ननय्या या तेलगू साहित्यिकाने या बाबत लिखाण केले आहे. पेरकी समाजाच्या अर्थाची उकल या ग्रंथात केली आहे.

-कालिदासाच्या कुमारसंभवम् या ग्रंथात पेरकी शब्दाचा उल्लेख आढळतो.

-ताग नावाची वनस्पती आहे. या तागापासून दोरी बनविली जाते. तागापासून तयार होणाऱ्या पहिल्या दोरीला पेरका असे म्हणतात. मुळात हा पेरिका असा शब्द आहे. यापासून पेरकी असा शब्द तयार झाला आहे.

-तागापासून गोण्या बारदाणा विणला जातो. यात तागाचा वापर केला जातो. तागाच्या झाडाला पूर्वी पेरू असे म्हटले जात होते. त्याच्या सालीला बोरू असे म्हणतात. याच तागाची शेती करणे हा पेरकी समाजाचा मूळ व्यवसाय आहे.

-या व्यवसायावरूनच या समाजाला पेरकी असे म्हटले जाते.

-या समाजाचे पूर्वज परशुरामकालीन क्षत्रीय होते. पूरगिरी क्षत्रीय असा उल्लेख ग्रंथांमध्ये आढळतो. समाजाचा पहिला मूळपुरुष वीरराजू आहे.

-भगवान परशुराम यांची आई रेणुका माता या पेरकी समाजाच्याच आहेत, असे समाजबांधव सांगतात.

-पेरकी समाजाचे आराध्य दैवत 'मल्लना' आहे आहे. तेलगूमध्ये शंकराचे नाव मल्लना असे आहे.

-पार्वतिला तेलगूमध्ये 'मडीगा' असे म्हणतात. माहुरची देवी पेरकी समाजबांधवांसाठी मोठे श्रद्धास्थान आहे.

-शेतातून नवीन धान्य आल्यानंतर समाजबांधव या धान्याचा नैवेद्य तयार करून देवाला अर्पण करतात. यालाच 'सटपूजा' असे म्हटले जाते.

-ही पूजा मार्गशिष महिन्यातील शनिवारी केली जाते. यासह हिंदू संस्कृतीनुसार साजरे होणारे सर्व सण मोठ्या उत्साहात समाजबांधव साजरे करतात.

-आंध्रप्रदेश, चेन्नई या प्रदेशात पूर्वी हा समाज मोठ्या प्रमाणात राहत होता. शिक्षण आणि व्यवसायानिमित्त देशाच्या वेगवेगळ्या भागात तो विखुरल्या गेला.

-जिल्ह्यात सुमारे तीन हजारपेक्षा अधिक पेरकी समाजबांधव राहतात. विदर्भात यवतमाळ, चंद्रपूर, गडचिरोली, भंडारा, गोंदिया या जिल्ह्यात त्यांचे वास्तव्य आहे. नांदेड जिल्ह्यातही पेरकी समाजाची संख्या मोठ्या प्रमाणात आहे.

-पारंपरिक व्यवसाय आज जवळपास लुप्त झाला आहे. काळानुसार उच्चशिक्षण घेऊन डॉक्टर, वकील, अभियंता, उद्योग अशा विविध क्षेत्रात समाजबांधव यशस्विरित्या काम करीत आहेत.

-इतर मागासवर्गीय म्हणजे ओबीसी मध्ये मोडणाऱ्या पेरकी समाजात बलीजा, कैवरे, जानाप्पन अशा पोटजाती आहेत. चेन्नई भागात या पोटजाती आढळतात.

-यवतमाळ जिल्ह्यात राळेगाव तहसीलमध्ये असलेले सावंगी हे गाव 'सावंगी पेरका' या

नावाने ओळखले जाते.

-मराठवाड्यात मुखेड हे तालुक्याचे ठिकाण आहे. तिथे आणि कामठीत पेरकी मोहल्ला आहे.

-समाजाची पेरकी जनसंघम विदर्भ नावाची नोंदणीकृत संघटना आहे. 1955 साली या संघटनेची स्थापना झाली.

-संघटनेच्या माध्यमातून परिचय मेळावे, गुणवंतांचे सत्कार, आरोग्य शिबिर यासह महिलांच्या आर्थिक सक्षमतेसाठी विविध उपक्रम राबविले जातात.

-यवतमाळ येथे गरजू विद्यार्थ्यांसाठी वसतिगृह चालविले जाते. अशाच स्वरूपाचे वसतिगृह नागपुरात तयार व्हावे यासाठी प्रयत्न सुरू आहेत, असे समाजबांधवांनी सांगितले.

मागण्यांसाठी संघर्ष आणि लढा

-पेरकी समजाचा भटक्या जमातीत समावेश करावा यासाठी मोठा लढा उभारला होता. 2004 मध्ये विधानभवनावर मोर्चाही काढण्यात आला होता.

-8 वर्षे आंदोलन केल्यानंतर शासनाकडून नेमलेल्या एका समितीने निर्णय देत समाजाला भटक्या जमातीतील स्थान नाकारले. त्यामुळे लढा काहीसा थंड पडला असला तरी मागणी कायम आहे, अशी भावना समाजबांधवांनी व्यक्त केली.

-अल्पसंख्यांक असलो तरी आम्ही समाजाचा महत्त्वाचा घटक आहे. त्यामुळे नागपुरात समाजासाठी समाजभवन तयार करण्यात यावे. विविध शासकीय पातळीवर यासाठी पत्रव्यवहार सुरू आहे.

-राजगारासाठी हा समाज नागपुरात आला, एका भागातून दुसऱ्या भागांत स्थानांतरित झालेल्या या समाजाला भटक्या जमातील स्थान मिळावे.

-आंध्रप्रदेशात या समाजाचा अनुसूचित जातीत समावेश आहे. हाच न्याय महाराष्ट्रातही लागू व्हावा.

-समाजातील काहींनी शिक्षणात प्रावीण्य मिळविले असले तरी मोठ्या प्रमाणात समाज शैक्षणिकदृष्ट्या मागासला आहे.

-विद्यार्थ्यांना शिक्षण घेण्यात अडचणी येऊ नये यासाठी नागपुरात जागा उपलब्ध करून देऊन वसतिगृह तयार करण्यात यावे. यासाठी शासनाने मदत करावी.

-समाजातील राजकीय नेतृत्व विकसित व्हावे यासाठी राजकीय पक्षांनी संधी द्यावी, असे आवाहन समाजबांधवांनी केले.

-ओबीसी जनगणना करण्यात यावी. जातिनिहाय जनगणना झाली तर समाजाची ताकद लक्षात येईल आणि यानुसार लाभ देता येईल.

विशेष धन्यवाद आणि आभार 'महाराष्ट्र टाइम्स', निवासी संपादक श्री श्रीपाद अपराजित, लेखक - प्रवीण लोणकर, नागपूर

मुंबईतील पेरकी समाजाचे सामाजिक आणि आर्थिक मूल्यांकन !

- संदीप रामचंद्र वंगलवार
अध्यक्ष, पेरकी समाज, मुंबई.
मोबाइल - 98923 45898

मुंबईतील पेरकी समाजाचे सामाजिक आणि आर्थिक मूल्यांकन !

मुंबईत स्थायिक झालेल्या पेरकी समाजाचा इतिहास 150 वर्षांहून अधिक जुना आहे. समाजाचा मूळ उगम आंध्र प्रदेश (सध्याचे तेलंगणा), विदर्भ आणि मराठवाडा या भागांतून झाला. सुरुवातीला (के. पी.), नागपाडा जे मध्य मुंबईसारख्या भागांमध्ये त्यांनी आपले वास्तव्य केले.

आर्थिक स्थिती आणि विकास !

पेरकी समाजातील व्यक्तींनी एकत्र येऊन आर्थिक प्रगती साधली आहे. त्यांनी एकमेकांना मदत करत आपापल्या कुटुंबांना आर्थिकदृष्ट्या सुरक्षित केले आहे. समाजातील अनेक कुटुंबांनी आपलं मोठं स्वप्न किंवा आर्थिक ध्येय पूर्ण केलं आहे.

उद्योजकता : कै. काशीबाई चिंतम यांनी विडी उद्योगाची सुरुवात करून पेरकी समाजातील पहिल्या महिला उद्योजिका म्हणून ओळख मिळवली. ही बाब समाजातील महिलांच्या आर्थिक योगदानाला अधोरेखित करते.

कै.लिंगण्णा पुजारी हे या क्षेत्रातूनच तब्बल 25 वर्ष नगरसेवक होते आणि 1972 मध्ये विधान परिषद हून आमदार झाले. हे खरोखर अभिमानास्पद होत.

नोकरी आणि शिक्षण : समाजातील तरुण पिढी उच्चशिक्षित होत आहे. कै.सयाजी बुरीवार यांनी परदेशात (लंडन) उच्च शिक्षण घेऊन नोकरी केली (1965 ते,1970) हे याचे उत्तम उदाहरण आहे.

शिक्षणाकडे असलेला कल पाहता, अनेक मुले-मुली शैक्षणिक प्रवेश आणि नोकऱ्यांमध्ये इतर मागास वर्ग (OBC) आरक्षणाचा लाभ घेत आहेत. समाजाची संस्था (पेरकी समाज,

मुंबई) जातीच्या प्रमाणपत्रासाठी लोकांना मदत करते. वेळोवेळी अद्यावत माहिती प्रधान करण्यात आली.

सामूहिक मालमत्ता : समाजाने एकत्र येऊन जुनी पिढीतल्या बांधव आर्थिक मदत गोळा केली समाजासाठी 9वी गल्ली येथे एक बिल्डिंग विकत घेतली, जिथे आता डॉक्टर क्लिनीक' आहे. हे सामूहिक प्रयत्न आणि गुंतवणुकीचे प्रतीक आहे.

तेव्हा ते होळी, पाडवा आणि दसरा सण साजरे करायचे.

समाजाच्या सामाजिक जीवनात एकता आणि परंपरेचा मिलाप दिसून येतो.

संघटना आणि नेतृत्व : 1986 साली नवीन संघटना स्थापन करण्याची गरज भासल्यानंतर, ज्येष्ठ आणि तरुण पिढीने एकत्र येऊन नवीन कार्यकारी मंडळ स्थापन केले. त्यात कै.लिंगण्णा पुजारी मोलाचे मार्गदर्शन केले. कै.सयाजी बुरीवार यांच्या नेतृत्वाखाली 1987 पासून नियमित सभा आणि सन्हेसंमेलन आयोजित केली जात आहेत तसेच सांस्कृतिक उपक्रम गुढीपाडवा सणानिमित पचडम वाटप आणि त्यात समाज बांधव सभा तसेच कार्यकारणी निवड प्रक्रिया सुरू झाली ते आजतागायत चालू आहे.

स्नेहसंमेलनात गुणवंत विद्यार्थ्यांचा बक्षिसे दिला जातो तसेच ज्येष्ठ समाज बांधव वय 75 वर्षे वरील त्यांना शाल श्रीफळ देऊन त्यांची सत्कार केला जातो आणि विविध स्पर्धांचे आयोजन केले जाते, ज्यामुळे नवीन पिढीला प्रोत्साहन मिळते.

विवाह आणि परंपरा: विवाह पद्धतींमध्ये जुन्या आणि नव्या विचारांचा संगम दिसून येतो. लगनत मंगलाष्टके आणि सप्तपदीसारख्या पारंपरिक पद्धती आजही पाळल्या जातात.

त्याचबरोबर, बोनालु सारखे पारंपरिक विधी आजही महत्त्वाचे मानले जातात. मात्र, आताची पिढी अधिक सुशिक्षित असल्याने, ते आपल्या आवडीनुसार आणि समजुतीने जीवनसाथी निवडत आहेत, ज्याला कुटुंबही पाठिंबा देत आहे. हुंडा पद्धतीऐवजी एकमेकांच्या पसंतीस महत्त्व दिले जाते.

● **लोकसंख्या :** सुरुवातीला 25-50 कुटुंबांचे वास्तव्य असलेल्या या समाजात आता 200-250 कुटुंबे आहेत.

एकंदरीत, पेरकी समाज, मुंबईने सामूहिक प्रयतनंनी आर्थिक आणि सामाजिक दोन्ही स्तरांवर प्रगती साधली आहे. त्यांनी आपल्या पारंपरिक मूल्यांना जपून आधुनिकतेचा स्वीकार केला आहे, ज्यामुळे त्यांचे सामाजिक स्थान अधिक मजबूत झाले आहे.

मुंबईतील कुटुंबाची काही आडनांवे !

कन्यावार, बुद्धेवार, आचेवार, मुलेंमवार, अक्कलवार, अंकतवार, गेटकेवार, पंचफुला, मुठेनवार, अंचलवार, दोरसेटवार, गुजेवार, जीडेवार, तीपनी, मल्याला, रमीनेणी, अलचटवार

पांढरकवडा यवतमाल जिले चे टाकळी, पाटणबोरी, देमाडदेवी, गवारा आणि चणाखा गावातील वैभवशाली पेरकी समाज !

- प्रा.दशरथ बुर्रेवार,
टाकळी पांढरकवडा
(कोषाध्यक्ष पेरकी जन संगम विदर्भ)
मोबाईल -9325404101

पेरकी समाज मुख्यतः गोणपाट आणि त्यातून वस्तू-धान्य भरून व्यापार करणाऱ्या लोकांसाठी ओळखला जातो. मानववंशशास्त्रानुसार, त्यांचा तागाच्या व्यवसायामुळे त्यांना 'पेरका' हे नाव मिळाले. त्यांचे पूर्वज तागाच्या तंतूंपासून गोणपाट, तरट, बारदाना तयार करत आणि त्याची विक्री करत. ताग-बियांची लागवड ते विक्री या सर्व प्रक्रियेत ते सहभागी होते. या समाजाला पेरकी,पेरिका, पेरके, पेरकेवाड यांसारख्या विविध नावांनी ओळखले जाते आणि काही ठिकाणी त्यांचा उल्लेख बलिजा समाजाची पोटजात म्हणूनही होतो. विशेष म्हणजे, पेरकी लोकांना पुरगिरि क्षत्रिय मानले जाते.

पेरकी समाजाचे गावातील स्वरूप

लेखात टाकळी, पाटणबोरी, देमाडदेवी, गवारा आणि चणाखा या पाच गावातील पेरकी समाजाची माहिती दिली आहे, ज्यात त्यांचा प्रमुख व्यवसाय शेती आहे आणि ते सामाजिक व राजकीय क्षेत्रात सक्रिय आहेत !

● **टाकळी (शंभर घरे) :** खुनी नदीकाठी वसलेल्या या गावात शेती वप्रमुख व्यवसाय आहेत. व गावातील बरेच लोक नोकरीत आहेत.श्रीमती दुर्गाबाई भा. बुर्रेवार सध्या सरपंच आहेत. लक्ष्मणराव बळीराम पाटील यांचे पूर्वीच्या काळात प्रस्थहोते ते.पूर्वीच्या कार्यकारणीत प्रतिनिधी होते.आणि श्री संदीप बुर्रेवार हे (माजी सरपंच व सभापतीपद भूषविले) यांनी गावात महत्त्वाचे कार्य केले. मोहन बुर्रेवार ग्राहक मंच अध्यक्ष म्हणून कार्यरत आहेत.

● **पाटणबोरी (50 ते 60 घरे) :** येथे स्वर्गीय राजाभाऊ बोडेवार (काँग्रेसचे ज्येष्ठ नेते) म्हणून ओळख. श्री अनिलजी चिंतकुंटलावार गोरक्षण संस्थेद्वारे समाजकार्य करतात.
सौ. निता उपरवार यांनी सरपंच म्हणून काम पाहिले असून, श्रीकांत बोडेवार बाजार समिती संचालक आहेत.

● **देमाडदेवी (30 ते 40 घरे) :** येथील लोकांचा मुख्य व्यवसाय शेती आहे. देविदास गोपेवार यांनी उपसरपंच पद भूषविले आहे. कृष्णराव पाटील हे पूर्वीच्या कार्यकारणीत होते..

● **गवारा (8 ते 10 घरे) :** या गावातील समाज शेतीवर अवलंबून आहे. श्री रमेश जी किलचटवार हे प्रगतशील शेतकरी व उपसरपंच म्हणून परिचित आहेत.

● **चणाखा (20 ते 25 घरे) :** पैनगंगा नदीच्या तीरावर वसलेल्या या गावात शेती हा मुख्य व्यवसाय आहे. येथे सिर्तावार परिवाराचे जुन्या काळापासून प्रस्थ दिसून येते.जी.परिषद सदस्य सुद्धा याच घराण्यात झाल्या..

या पाच गावांत बुर्रेवार, गोपेवार चिंतकुंठलावार, किलचटवार बोडेवार दुमनवार गोरलेवार उपरवार दासपतवार जिद्देवार राडेवार पोतराजवार टोंगलवार अंकतवार बतुलवार पिनमवार भूशेट्टीवार सिर्तावर मुद्दसणवार गुडेवार मंचलवार. उठलावार यांसारखी विविध आडनावे आढळतात.

कामठीचा पेरकी समाज : धाग्यांपासून समृद्धीची यशोगाथा !

पेरकी समाजाला आज सर्वात मोठी आणि अत्यावश्यक सेवा कार्य म्हणजे हे!

- **श्री. सतीश (बंटी) रमेश तामसेटवार,**
रनाळा, कामठी, जि. नागपूर.
मो. 7875950950

नागपूर जवळ असलेले कामठी हे ऐतिहासिक शहर एकेकाळी ब्रिटिश छावणी 'कॅम्प-टी' (Camp-T), सैनिक तळ आणि व्यापारी केंद्र म्हणून ओळखले जात होते. या शहरात पेरकी समाजाची पेरकीपुरा, बढई पुरा, मोढा आणि इतर ठिकाणी 150 हून अधिक घरे आहेत. येथील पेरकी समाज एक आदर्श म्हणून ओळखला जातो.

पेरकी समाजासाठी सर्वात मोठी सेवा म्हणजे गावांमध्ये व वस्त्यांमध्ये छोट्या कार्यक्रमांचे संयुक्त आयोजन करणे. दुर्गा पूजा, गणेश उत्सव, दिवाळी मिलन, हळदी-कुंकू, विद्यार्थी सत्कार यांसारखे कार्यक्रम दर महिन्याला घ्यावेत. यासाठी तरुणांची टीम तयार करावी. हे कार्यक्रम समाज मंदिर, खासगी छप्पर किंवा उपलब्ध मोकळ्या जागेत आयोजित करावेत, ज्यात सर्वांचा सहभाग असावा.

मासिक कार्यक्रमांमुळे कामठीचा पेरकी समाज सतत एकमेकांना भेटत राहतो. काही कार्यक्रमांना बाहेरचे दूर असलेले समाजबांधवही येतात, ज्यामुळे कामठीचा समाज संपूर्ण विदर्भाशी जोडला गेला आहे. त्यांची नातेसंबंध विदर्भातील पेरकी समाजाशी आहेत.

पेरकी समाजातील प्रमुख आडनावे - जसे की, तामसेटवार, दोरसेटवार, नारदेलवार, सालिगजेवार, अंचलवार, अच्छेवार, पैंडलेवार, नेलीकवार, पायलवार, सुनकीनवार, बोलगुंडेवार, बातुलवार, अंकतवार सालिगंजेवार, मुद्दमवार - या परिसरात आढळून येतात, जी या समाजाची मोठी आणि संघटित उपस्थिती दर्शवतात. समाजाने आता सरकारी नोकऱ्यांमधून निवृत्ती आणि साधनांच्या बळावर आर्थिक स्थैर्य मिळवले आहे. त्यांची तरुण पिढी उत्साही आहे.

हे नियमित कार्यक्रम समाजात एकजूट टिकवून ठेवतात आणि आंतरजातीय विवाहांचे प्रमाण कमी करून समाजाची अखंडता जपण्यास मदत करतात. कामठीचा पेरकी समाज मेहनत, प्रगती आणि संघटनेचा प्रेरणादायक आदर्श आहे.

पेरकी समाज गोणपाट, बारदाना बनवून धान्य व्यापार करणारा म्हणून ओळखला जातो. तागाच्या व्यवसायामुळे त्यांना 'पेरका' हे नाव मिळाले. त्यांना पुरगिरि क्षत्रियही मानतात.कामठी शहरात पेरकी समाजाचा हाच पारंपरिक व्यवसाय होता.

झाडी पट्टीचा पेरकी समाज

लेखक - श्री भगवान विसनाजी नारदेवार
माजी अध्यक्ष पेरकी जनसंघम् विदर्भ.

आपल्याला झाडी पट्टी बद्दल छोटीसी माहिती देऊ इच्छीतो. गडचिरोली, चंद्रपूर, भंडारा हा विभाग (जिल्हा) झाडी पट्टी म्हणुन आपले नागपूर व यवतमाळ जिल्ह्याचे पेरकी बांधव म्हणायचे. त्याला मुख्य कारण झाडी म्हणजे जंगल. जंगलाला लागुन असलेला खेडे विभाग. तेथील बोली भाषा व राहणीमान थोडे वेगळे होते. 40-50 वर्षापुर्वी त्यांचा थेट संबंध नागपूर व यवतमाळच्या लोकांशी फार कमी प्रमाणात होता. त्यामुळे त्यांची बोलीभाषा ही मराठीच होती व काही प्रमाणात रामसागर, ठाकरी, कुणघाडा व आष्टी या भागात तेलगु भाषेचा वापर होता व अजूनही आहे. त्यामुळे तेथील मराठी भाषा व यवतमाळ नागपूर येथील वराडी पट्टयातील भाषा ही मराठीच होती. परंतु त्यात थोडासा बोलतांना वेगळा उच्चार निघत होता व म्हणून त्यांना झाडीपट्टीची मराठी भाषा अस म्हटल्या जात होत.

आपल्या महाराष्ट्रात सर्व भागात मराठीचा वापर होतो परंतु थोड्या थोड्या अंतरावर जसे अमरावती, अकोला येथे, नांदेड, औरंगाबाद, पश्चीम महाराष्ट्र येथे सांगली, सोलापूर, कोल्हापूर या भागात व मुंबई या भागात वेगळया उच्चारानी मराठी बोलल्या जाते.

फार पुर्वीपासून झाडी पट्टी भागात मुख्य धंदा (व्यवसाय) हा शेती करणे व शेतात मोल मजुरी करणे असल्यामुळे तेथील राहणीमान वेगळे होते. अलिकडे नागपूर सारख्या मोठ्या शहराच्या मुख्य प्रवाहात त्याचा संपर्क आल्यामुळे व शैक्षणिक प्रगती झाल्यामुळे आता आपल्या नागपूर-यवतमाळ जिल्हा सारखीच मराठी भाषा अलिकडे बोलायला लागले आहेत व राहणीमान सुद्धा बदलून नागपूर-यवतमाळ भागाप्रमाणेच सुधारलेला आहे.

झाडीपट्टीमध्ये शेतीचे काम वगैरे संपल्यानंतर होळी-संक्राती मध्ये बैलाचा पट वगैरे भरवणे व त्या निमित्ताने विरंगुळा म्हणून रात्री दंडार, तमासें व नाटकाचें आयोजन पूर्वी करत होते आणि आताही आयोजन करतात. पूर्वी नाटक ज्या ज्या गावात होत होते. तिथे तेथीलच स्थानिक लोक नाटकामध्ये पात्र करायचे. तसी दोन महिन्यापासून तालिम करून नाटकांचे भुमिकेची तयारी करत होते. तसेच दंडार व तमाश्याचे सुद्धा तालीम करूनच तयारी करायचे व प्रत्यक्षात त्या कार्यक्रमात पात्र करायचे. अलिकडे नाटक पार्टी तयार झाल्या. मु.पो.ता. वडसा जिल्हा गडचिरोली येथे नाटकाचे प्रयोग करणारे अनेक संस्था निर्माण झाल्या व त्याना ठरवून नाटकांचे आयोजन केल्या जाते. अलिकडे तर मुंबई पूण्याचे नाटक पार्टी बोलावून नाटकांचे आयोजन केल्या जाते.

पेरकी समाज चंद्रपूर जिल्ह्यात प्रापर चंद्रपुरात, घुगुस, नदोरी, वरोरा, दुर्गापूर, बल्लापूर, राजूरा, गड्चांदूर, मांडवा, गोंडपिपरी, धाबा सकमूर, भंगाराम तड़ोधी, पानोरा, हरना, बोथली, सिंदेवाह, नवरगांव, निमगांव, तिफंद्रा, नागभीड-कोरगांव, ब्रम्हपुरी, निलंज, सोनेगाव ह्या सर्व गावांत बरेच पेरकी समाज राहते.

भंहारा जिल्ह्यात भंडारात कोरगांव, कुरन्हा, पवनी, ईटगांव, कुर्झा, कोरंगी, भोजापूर, बेलगाव, लाखांदूर, सोनी, अड्याळ, या गावांत सुद्धा बरेच परकी समाज राहते. तसेच गडचिरोली जिल्ह्यात गडचिरोली रई आणि बामनी, आरमोरी पोर्ला, देऊड़गांव, डोंगरगांव, उजेवारी, मायगाव, चामोर्शी तहसलि, रामसागर, आष्टी, ठाकरी, कुनघाड़ा गावात सुद्धा बरेच पेरकी समाज राहते.

निरोगी जीवनाचा मंत्र : व्यायाम, खेळ आणि आरोग्य लेखापरीक्षण आवश्यक आहे !

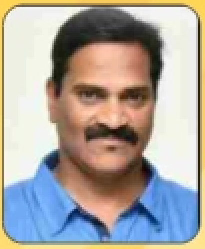

- प्रमोद दामोदर जिडडेवार
स्पोर्ट्स कोच और मोटीवेटर
गोधनी रोड नागपुर. मोबाइल - 7709027714

आजच्या धावपळीच्या आणि ताणतणावाच्या युगात, निरोगी (Healthy) आणि तंदुरुस्त (Fit) राहणे हे प्रत्येक व्यक्तीचे केवळ कर्तव्यच नाही, तर यशाच्या मार्गावरील पहिले पाऊल आहे. केवळ शारीरिक तंदुरुस्तीच नव्हे, तर मानसिक आणि सामाजिक स्तरावरही सक्षम असणे जीवनातील सर्व जबाबदाऱ्या समर्थपणे पेलण्यासाठी आवश्यक आहे.

व्यायाम नव्हे, खेळाची आवड जोपासा!

अनेक जण जिममध्ये जातात, योगा करतात किंवा सकाळी चालण्याचा सराव करतात. हे निश्चितच चांगले आहे, पण एका क्रीडा शिक्षकाच्या नात्याने एक खास शिफारस आहेः 'केवळ व्यायामच नव्हे, तर तुमच्या आवडीचा एखादा खेळ नियमितपणे खेळा.'

व्यायामात अनेकदा एकसुरीपणा येतो, ज्यामुळे काही दिवसांनी कंटाळा येण्याची शक्यता असते. पण खेळ वेगळा आहे! प्रत्येक खेळात एक वेगळी स्पर्धा, उत्साह आणि आव्हान असते, ज्यामुळे तुम्ही सहजपणे त्याकडे आकर्षित होता आणि नियमितपणे खेळता. खेळ स्वतःच एक परिपूर्ण व्यायाम असल्याने, तुम्हाला वेगळा वेळ काढण्याची गरज भासत नाही.

खेळाचे बहुआयामी फायदे !

खेळ हा केवळ शारीरिक हालचाल नाही, तर तो आपल्या व्यक्तिमत्त्वाचा एक अविभाज्य भाग आहे.

- **शारीरिक तंदुरुस्ती** : धावणे, उड्या मारणे आणि शरीराची लवचिकता यामुळे हृदय, फुफ्फुसे आणि स्नायू मजबूत होतात. कॅलरी बर्न होऊन वजन नियंत्रणात राहते.
- **मानसिक शांती आणि आनंद** : खेळ खेळताना आपण कामाचा ताण आणि चिंता विसरतो. शरीरात एंडोर्फिन (Endorphins) हार्मोन्स तयार होतात, जे आपल्याला आनंदी आणि उत्साही बनवतात. हा आनंद तुम्हाला कोणताही सामान्य व्यायाम देऊ शकत नाही.
- **सामाजिक विकास** : सांघिक खेळ आपल्याला सहकार्य, टीमवर्क आणि इतरांचा आदर करायला शिकवतात. यामुळे नवीन मित्र मिळतात आणि सामाजिक संबंध अधिक मजबूत होतात.
- **शिस्त आणि एकाग्रता** : प्रत्येक खेळाचे नियम पाळल्याने आयुष्यातही शिस्त (Discipline) आणि एकाग्रता (Concentration) वाढते.

तुमचे 'हेल्थ ऑडिट' करा!

ज्याप्रमाणे आपण आर्थिक लेखापरीक्षण (Financial Audit) करून भविष्यकाळाचे नियोजन करतो, त्याचप्रमाणे प्रत्येक मनुष्याला स्वतःचे आरोग्य लेखापरीक्षण (Health Audit) करणे अत्यंत गरजेचे आहे. आपल्या शरीरात काय सुरू आहे, याची जाणीव आपल्याला असते. काही अडचण वाटल्यास त्वरित डॉक्टरांचा सल्ला घ्या.

राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाचे बालकांवरील संस्कारातील अमूल्य योगदान !

जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त

- श्री अनिल राजन्ना चिंतकुंटलावार
अध्यक्ष चैतन्य गोवर्धन केन्द्र मांडवी (बोरी)
जिल्हा सहमंत्री विश्व हिंदू परिषद, यवतमाळ.
भ्रमणभाषः- 9623266161

राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ (RSS) आपल्या शताब्दी वर्षात पदार्पण करत आहे. डॉ. केशव बळीराम हेडगेवार यांनी 1925 मध्ये नागपुरात स्थापन केलेल्या या संघटनेचा मूळ उद्देश हिंदू समाजाचे संघटन करून 'मनुष्यनिर्माणातून राष्ट्रकार्य' करणे हा आहे. शतकपूर्तीनिमित्त, संघाने सेवा विस्तारणे, सामाजिक समरसता वाढवणे आणि राष्ट्र-जागृती करणे, हा महासंकल्प ठेवला आहे. हे केवळ भूतकाळाचे गौरवगान नसून, एका सामर्थ्यवान भारताचे स्वपन्साकारण्याचा अथक प्रयतन्आहे.

भारतीय समाजात राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ (RSS) ही केवळ एक संघटना नसून, ती एका संस्कार-पीठाप्रमाणे कार्यरत आहे. विशेषतः बालकांवर योग्य संस्कार करून त्यांना सुजाण नागरिक बनवण्यात संघाचे योगदान अतुलनीय आहे. भारतीय संस्कृतीनुसार, समाज आणि धर्म हे एकमेकांचे पूरक आधारस्तंभ आहेत आणि या दोघांनाही सुदृढ ठेवण्यासाठी मूलभूत मूल्यांचे सिंचन आवश्यक आहे.

संघ याच गरजेला ओळखून व्यक्तीच्या बालपणापासूनच प्रयतन्करतो. दैनंदिन शाखा, शिबिरे आणि संघशिक्षा वर्ग हे स्वयंसेवकांची जडणघडण करणारे प्रमुख कार्यक्रम आहेत. बाल स्वयंसेवकांसाठी आयोजित होणाऱ्या या शिबिरांमध्ये केवळ मनोरंजन नसते, तर खेळ, कथा आणि गाण्यांच्या माध्यमातून त्यांच्या कोवळया मनावर राष्ट्रीयता, त्याग, समर्पण, सेवाभाव, शिस्त आणि नीतिमत्ता यांसारखे महत्त्वाचे संस्कार कोरले जातात.

शाखेत शारीरिक व्यायामासोबत बौद्धिक चर्चा आणि देशाच्या इतिहासाचे ज्ञान दिले जाते. यामुळे स्वयंसेवक केवळ शरीरानेच नव्हे, तर मनानेही सशक्त बनतात. बालपणी शाखेचे संस्कार घेतलेले हेच बालक पुढे मोठे झाल्यावर संघाचे जबाबदार अधिकारी किंवा प्रचारक बनून राष्ट्राची सेवा करतात.

संघाने दिलेल्या या संस्कारांमुळे, प्रत्येक स्वयंसेवक आपल्या धर्माचे आणि समाजाचे महत्त्व जाणतो. तो नेहमी सत्य आणि न्यायाच्या बाजूने उभा राहतो. अशा प्रकारे, राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ बालकांना संस्कारित करून केवळ चांगली व्यक्तीच नव्हे, तर राष्ट्रनिष्ठ आणि समाजोपयोगी नागरिक बनवतो. त्यांचे हे कार्य समाजाच्या आणि राष्ट्राच्या भविष्यासाठी एक महान आणि अमूल्य गुंतवणूक आहे.

पेरकी समाज, मुंबई

सोसायटी रजिस्ट्रेशन क्र. 478 (मुंबई) संस्था रजि. प्र. एफ-15723 (मुंबई)

ॐ पेरकी समाज, मुंबई ॐ

श्री. संदीप रामचंद्र वंगलवार (अध्यक्ष)	श्री. राकेश नारायण तोटा (उपाध्यक्ष)	सौ. प्रिया राजेंद्र बुरीवार (चिटणीस)
श्री. नितीन तिरूपति आसमसेटटी (खजिनदार)	श्री. वरुण लिंगम गोरला (सहचिटणीस)	श्री. आलोक चंद्रकांत अंकत (सहचिटणीस)

कार्यकारिणी सदस्यः 1. श्रीमती ज्योती सयाजी बुरीवार, 2. श्री. लिंगम किष्ट्या गोरला
3. श्री. राजेंद्र नारायण बुरीवार, 4. श्री. मारुती सिद्धु कुंचाल, 5. श्री. राहुल मोहन चिंतम
6. श्री. जितेंद्रकुमार विठ्ठलराव अलचटवार, 7. सौ. लीना प्रसाद बुरीवार
8. श्री. सुधीर जलराम बुरीवार, 9. श्री. राजू शंकर येमडीवार
10. श्री. सचिन तिरुपती आसमसेटटी

पेरकी समाज, मुंबई तर्फे पेरकी समाज स्मरणिका 2025 साठी हार्दिक शुभेच्छा ! तसेच भोकर, नांदेड येथे होणाऱ्या पेरकी समाजाच्या गुणवंत आणि यशस्वी विद्यार्थ्यांच्या सन्मान आणि बक्षीस वितरण सोहळयास खूप खूप शुभेच्छा! हा संपूर्ण कार्यक्रम यशस्वी होवो हीच सदिच्छा.

पेरकी समाज बिजनेस ग्रुप से जुड़े हुए व्यवसायी

BUSINESS PROMOTION GROUP

गोविंदवार देताहेत भारतीयत्वाचे प्रमाणपत्र

सभी को भारतीय होने का प्रमाणपत्र दे रहे प्रकाश गोविंदवार

पुण्य स्मरण

श्री उद्धवराव हणमंतराव गोविंदवार

श्रीमती लक्ष्मीबाई उद्धवराव गोविंदवार

श्री साई लॉज

बस स्टँड जवळ,
अमरावती रोड, यवतमाळ
प्रोप्रा. दिगांबर उ. गोविंदवार

श्री लक्ष्मी नगर ले-आऊट
सावंगी (पेरका), प्राथमिक शाळेजवळ
चिकणा रोड, सावंगी (पेरका)
फार्म हाऊस दिगांबर उद्धवराव
गोविंदवार, सावंगी (पेरका)

मो.नं. 9421958266, 9421884434

पुण्य स्मरण

स्व.श्री दौलतराव
हनुमंतराव गोविंदवार
सावंगी (पेरका)
मृत्यू - अंदाजे 1956

स्व.श्रीमती चंद्राबाई
दौलतराव गोविंदवार
सावंगी (पेरका)
मृत्यू - 16 मे 2003

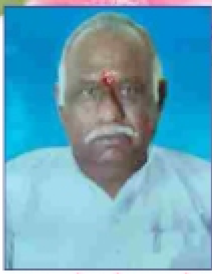

स्व.श्री श्रीरामजी
तानाजी गुडंकवार
सावंगी (पेरका)
जन्म - 25 मे 1945
मृत्यू - 15 नोव्हेंबर 2018

• पुण्य अनुमोदक •

प्रल्हाद दौलतराव गोविंदवार

सावंगी (पेरका), रालेगांव यवतमाल
हल्ली मुक्काम - मंगेशी सृष्टी, कल्याण (पश्चिम), मुंबई

पुण्य स्मरण

स्व.श्री महादेव डोमा गोविंदवार

स्व.श्री गणपत महादेव गोविंदवार

स्व.श्रीमती गोविंदवार
मृत्यु : 21/12/23

• पुण्य अनुमोदक •

प्रकाश गणपतराव गोविंदवार आणि परिवार

मिलींद नगर, बालाभाऊपेठ, नागपूर-17.

पुण्य स्मरण

स्व. सहादेव डोमाजी गोविंदवार
मृत्यु : 27 मई 1989

स्व. विठाबाई सहादेव गोविंदवार
मृत्यु : 07 नवम्बर 2011

स्व. दुर्गा शंकरराव गोविंदवार
मृत्यु : 19 मई 2021

• पुण्य अनुमोदक •

श्री शंकरराव सहादेव गोविंदवार

श्री प्रकाश गणपतराव गोविन्दवार आणि परिवार

पताः मकान नंबर 124, खलासी लाईन, लाला का बगीचा, मोहन नगर, नागपुर-440001

भारत सरकार मान्यता

स्वर्णसमृद्धि निधि लिमिटेड

CIN No. : U65990MH2021PLN363932

प्लॉट नं. 96, दुर्गा माता मंदिर, मिलींद नगर, बालाभाऊ पेठ, नागपूर - 440017.

Recurring Deposits Scheme (Monthly Deposits)

Sr. No.	Monthly Deposits Amount	Amount to be Paid on Maturity				
		1 Years	2 Years	3 Years	4 Years	5 Years
1.	500/-	10% 6,325/-	10% 13,250/-	10% 20,775/-	10% 28,900/-	10% 37,625/-
2.	1,000/-	11% 12,715/-	11% 26,750/-	11% 42,105/-	11% 58,780/-	11% 76,775/-
3.	2,000/-	11% 25,430/-	11% 53,500/-	11% 84,210/-	11% 1,17,560/-	11% 1,53,550/-
4.	3,000/-	11% 38,145/-	11% 80,250/-	11% 1,26,315/-	11% 1,76,340/-	11% 2,30,325/-
5.	5,000/-	11% 63,575/-	11% 1,34,375/-	11% 2,11,912/-	11% 2,96,350/-	11% 3,87,688/-
6.	10,000/-	12% 1,27,800/-	12% 2,70,000/-	12% 4,26,600/-	12% 5,97,600/-	12% 7,90,625/-
7.	20,000/-	13% 2,56,900/-	13% 5,45,000/-	13% 8,64,300/-	13% 12,14,800/-	13% 15,96,500/-

Fixed Deposits Scheme

Sr. No.	Period of Deposits	Rate of Interest	
		General	Sr. Citizen
1.	91 Days to 180 Days	3 %	3 %
2.	181 Days to 270 Days	6 %	6 %
3.	271 Days to 12 Months	9 %	9 %
4.	13 Months to 2 Years	12 %	12 %
5.	2 Years to 7 Years	12.5 %	12.5 %

संपर्क

प्रकाश गोविंदवार
(डायरेक्टर)
9096170712

रविकुमार काले
(डायरेक्टर)
8928472234, 7769000116

साई लोचन रेसिडेन्सी

१ बीएचके आणि २ बीएचके आलिशान फ्लॅट्स

प्रकल्पाची वैशिष्ट्ये

- एकूण २१ आलिशान फ्लॅट्स
- १ बीएचके व २ बीएचके फ्लॅट्स
- सीसीटीव्ही कॅमेरे
- सुंदर टेरेस गार्डन
- वैयक्तिक सुसज्ज पार्किंगची व्यवस्था
- दोन बाजूंनी १२ मीटर डीपी रस्ता
- ७ मजली इमारत
- ओपन टेरेस जिम
- कॉर्नर प्लॉट
- फिनिक्स मॉल व खराडी आयटी पार्कपासून अत्यंत जवळ
- सर्व सामाईक लॉबींसाठी सोलार, Generator बॅकअप

साईटचा पत्ता :

साई लोचन रेसिडेन्सी
सर्वे नं. १, नवरत्न सोसायटी,
वडगांवशेरी, पुणे ४११०१४

ऑफिसचा पत्ता :

श्री राजव्यंकटेश्वरा इन्फ्रा एलएलपी
ऑफिस नं. १५०८ व १५०९, ब्रह्मा बिझनेस पार्क,
छत्रपती शिवाजी महाराज गार्डनच्या समोर,
वडगांवशेरी, पुणे ४११०१४

आमचे संचालक

श्री. राजेश नारायणराव कंदमवार
M.B.A.
(Sales & Marketing)
Mob.: +91 9272012345

श्री. प्रमोद हनुमंताचारी दुरशेट्टी
M.Tech.
(Construction Management)
Mob.: +91 9713956955